829

Reg. No. 1317 Vol. XVII—No. 7

Stri-Dharma

OFFICIAL ORGAN OF THE WOMEN'S INDIAN ASSOCIATION

MAY, 1934

Subscription Rates

India, Rs. 5   W.I.A. Members, Rs. 3   Foreign, 10 Sh.

Single Copy, As. 8

WOMEN'S INDIAN ASSOCIATION

OFFICE BEARERS, 1933—1934

Patron: Raj Kumari Amrit Kaur.

President: Dr. (Mrs.) Muthulakshmi Reddi, M.B. & C.M.

Vice-Presidents: Mrs. Dorothy Jinarajadasa.
Mrs. R. Ramachandra Rao.

Hon. General Secretary: Mrs. H. M. Dadabhoy.

Hon. Treasurer: Mrs. Lakshmi David.

EXECUTIVE COMMITTEE MEMBERS

Mrs. Ammu Swaminadhan.
Mrs. Ramaswamy Sivan.
Srimathi G. Visalakshi Ammal.
Mrs. K. C. Achaya.
Rani of Munagala.
Mrs. Ramath Unissa Begum.
Mrs. Subhadra Chenchiah.
Mrs. Nazir Hussain.

ADVISORY COUNCIL MEMBERS

The Secretaries of all Branches.
Mrs. Malati Patwardhan, Madras.
Mrs. Manjeri Kamalammal, Chalapuram, Calicut.
Mrs. M. E. Cousins, B. Mus., Madanapalle.
Mrs. Hannah Sen, New Delhi.
Mrs. Brijlal Nehru, Lahore.
Mrs. Rajivibai Shiva Rao, Bangalore.
Mrs. Herabai A. Tata, Bombay.

OFFICIAL ORGAN

Stri Dharma.

Editor: Mrs. H. M. Dadabhoy.

Editor:—Tamil, Mrs. P. T. Moorthi.

Editor:—Telugu, Mrs. Akula Gowri Devi.

Headquarters: Pantheon Gardens, Egmore, Madras.

Women's Indian Association

OBJECTS

1. To present to Women their responsibilities as daughters of India.

2. To secure for every girl and boy the right of Education through schemes of Compulsory Primary Education, including the teaching of religion.

3. To secure the abolition of child-marriage and other social evils.

4. To secure for Women the vote for Municipal and Legislative Councils on the same terms as it is or may be granted to men.

5. To secure adequate representation of Women on Municipalities, Taluk and Local Boards, Legislative Councils and Assemblies.

6. To secure for Women the right to vote and to be elected for the Council of State.

7. To establish equality of rights and opportunities between Men and Women.

8. To help Women to realise that the future of India lies largely in their hands: for as wives and mothers they have the task of training, guiding and forming the character of the future rulers of India.

9. To band Women into groups for the purpose of self-development and education, and for the definite service of others.

Women who agree and will co-operate with the Objects and Organization of the Association may become members. Groups of Women having the same aims can be affiliated to the Women's Indian Association.

Local Branches are self-governing and make their own arrangements.

ORGANIZATION

The Association, which has a central organization at the W. I. A. Headquarters, Pantheon Gardens, Egmore, Madras, was started on May 8, 1917, and has grown and increased steadily ever since. It now has 72 Branches, 24 Centres and over 4,000 members.

Branches are formed in every place where possible, with a local Secretary to arrange the work to suit local conditions and report to Headquarters.

The political policy of the Association is to work for Reforms through the Legislative Councils.

The aims, ideals and work of the Association are on a religious but non-sectarian basis.

CONTENTS

	PAGE
FRONTISPIECE—	
ANNIE BESANT	299
DR. (MRS.) MUTHULAKSHMI REDDI'S VIEWS ON THE TEMPLE ENTRY BILL BEFORE THE ASSEMBLY	303
LEGAL DISABILITIES OF HINDU WOMEN	304
BRITISH WOMEN'S SUPPORT FOR THE WOMEN'S DEMANDS FOR FRANCHISE	308
INDIAN CULTURE IN CAMBODIA	310
EQUAL PAY FOR EQUAL WORK	315
THE OPEN DOOR COUNCIL, LONDON	319
ABOLITIONIST PROPAGANDA IN FRANCE	320
WOMEN THE WORLD OVER	322
"OUTSTANDING COURAGE"	322
BRANCH REPORTS	323
HEADQUARTERS	324
NOTES AND COMMENTS	327
HINDI	331
TAMIL	
போர்க்கோலம் பூண்ட பாவையர்கள்	335
நன்றி உணர்தற்குரிய உண்மைகள்	338
நமது உலகம்	339
TELUGU	
ప్రాచీన భారతాంగలు.	341

The Editor does not hold herself responsible for opinions expressed in signed or initialled articles or by correspondents.

Note :—All communications regarding Editorial matter and reviews should be addressed to the Editor, Stri Dharma, Pantheon Gardens, Egmore, Madras.

Subscribers are requested to mention their subscription number when reporting complaints or change of address, etc. These communications should reach our office by the 15th of every month.

Group taken at a Public meeting of Women held at Pantheon Gardens, Egmore, to consider Mr. Raghubir Singh's "Girls' Protection Bill" now before the Assembly.

on the institution of marriage itself, and is sufficient to pollute its sacredness in spite of its being a sacrament. Abolish this privilege and men will be the first in demanding the right of divorce. It is because of this right they possess that men ridicule and oppose the idea of divorce.

Property Rights

Some instances of legal disabilities.

10. Right to property comprises the right of inheritance and the power of disposal of property. But unfortunately these two important rights are more or less denied to women. A daughter is as much a child of the father as a son but the latter usurps all the inheritanee to the exclusion of the daughter. The widow is the nearest relative of the deceased but her husband's sons or brothers and cousins take away the property and she gets only maintenance. The male members in a joint family are the owners of the property who acquire interest in it by mere birth; while the females, one and all, be they daughters, or wives, mothers or widows, are regarded as dependants. Their legal status in the family, in short, is that of mere dependance. A man can deal with his property any way he likes, and nobody can question his authority. Woman rarely gets the property and even when she gets it by inheritance she cannot dispose it of as an owner. She can spend its income only and must keep it intact for the benefit of the next heir. If she exceeds her powers, the next heir can challenge her authority and annul the trasactions. An unchaste widow in all the Provinces and an unchaste daughter or mother in Bengal is excluded from inheritance; whereas good moral conduct is never considered the necessary qualification of a male heir! Of the two heirs of the same degree of relationship, the male excludes the female. Certain females are relegated to a very inferior rank in the order of succession though they are nearer in point of relationship. A son's daughter comes in as an heir after the deceased's father, brother, brother's son, brother's son's son and father's father; and if any of them be alive she gets nothing. A widowed daughter-in-law can inherit her father-in-law only after his son, grandson, great-grandson, widow, daughter, son, mother and father, brother and nephews, grandmother, sister, great-great-grandson, and great-great great-grandson. If nearness of relation, as we would naturally expect, is regarded as the criterion in deciding priority among the heirs, the inferior positions assigned to women in the order of succession are unjustified. But all these differences and preferences exist because of their legal disabilities.

(To be continued.)

BRITISH WOMEN'S SUPPORT FOR THE WOMEN'S DEMANDS FOR FRANCHISE

The following is an extract from a pamphlet published by the Women's International League :—

With this record behind them, and with their intimate knowledge of the needs of their country, and the measures that will be most suitable to its conditions, is it any wonder that the women of India, through their organisations, have felt that they were entitled to frame a policy which they could recommend with confidence for Women's Franchise in the new Constitution? Furthermore, are they not right in asking that women in Great Britain should help them by supporting these recommendations with all the influence that they can command? The women's own proposals for franchise are not enough known in this country. First and foremost they stand for communal unity. In their Memorandum presented to the Joint Parliamentary Committee they stated : "We are of opinion that a system of Franchise and Representation based upon Communal electorates and interests, as proposed in the White Paper, will be highly detrimental to the progress of the Indian people as a whole and to that of the women in particular. We stand united in our demand for a system of joint electorates and in our protest against the communal award, as it will introduce the poison of communalism into the now united ranks of the women of India." They therefore refuse to accept the proposal of reserved seats in the legislatures on a communal basis. We hear much of religious dissensions and communal riots and quarrels in our newspapers, but has any serious notice been taken of this magnificent lead given by the women to break down the barriers between classes and communities and to work for national unity? It is surely time that we supported them instead of merely giving them our criticism for attempting the seemingly impossible!

It is well known that proposals for enfranchisement of women in the proportion of 1 woman to 2 men, made by the Simon Commission, were reduced by the Lothian Committee to 1 woman to 4½ men, and these in turn were whittled down in the Government White Paper to 1 woman to 20 men for the Federal Assembly and (nominally) 1 to 7 for Provincial Legislatures! The women's organisations are naturally indignant, and feel that these proportions are totally inadequate to enable them to take their full share in the government of their country. While they are determined to press for the Franchise being granted from the first on the right basis, yet they made their own proposals which would give them enough voting strength to pull their weight in the new constitution. Standing as they do for the rights of equal citizenship, they are

against the proposals that wives and widows should be given votes on the grounds of their husbands' property. They propose that both men and women passing a literacy test (ability to read and write in any language) should be enfranchised and also that there should be adult suffrage in urban areas, the chief reason for this being that such a franchise would ensure a more intelligent and at the same time a more independent and well organised vote, important factors until the principal of adult franchise, which is their goal, can be accepted for the whole of India. They further demand a definite recognition on a statutory basis of the removal of all sex disabilities, a place for women in the Upper House of the Federal Assembly, and the proposed high property qualifications for this chamber being substituted by educational ones.

The organised women have once more endorsed these proposals at the last All-India Women's Conference, and a special session of the Conference is to be called after the publication of the report of the Joint Parliamentary Committee "to determine what the attitude of the representative womanhood of India should be in case their demands are ignored."

Do They Carry Weight?

The comment will probably be made here that the organised women in India represent comparatively very few of the millions who are inarticulate, and that therefore too much weight must not be given to their pronouncements. But is it not true that in any forward movement there must always be a vanguard who lead the way? We may question whether Women's Franchise would have come as soon in England if it had not been for the comparatively small number of women who gave themselves up to working for it ahead of the large body of public opinion. Also those who only knew India in the past perhaps hardly realise how much the National movement has brought women to the fore, so that now thousands are ready to do something for their country if the way to constructive citizenship can be shown them at this time.

Can we Help?

The final decisions for the new constitution for India now rest with the British Parliament and with us as electors. Is it too much to ask that British women should do all in their power to support and make known the attitude of those women of India who are working for all that stands for progress in their country, and see to it that their demands are satisfied, and that the six million women they want enfranchised may be placed on the electoral roll in the new constitution?

We hear much of the illiteracy of India's women, of the horrors of child marriage and child widowhood, and "Purdah" and because we have not dwelt on these evils in this pamphlet it does not mean

that we ignore them. Much has been written on this aspect elsewhere, and we feel that the time has now come when the emphasis needs to be laid on the capability of the Indian women themselves to deal with the causes and consequences of these bad customs, if they were given power. Five years ago the Simon Commission considered "that the beginning of a movement among Indian women to deal with problems which specially affect home and health and children is one of the most encouraging signs of India's progress, and we believe that the movement would be strengthened by increasing the influence of women at elections." The women's movement has grown a hundredfold since then, and it is more than ever important that we should see that it is strengthened in the way suggested, if we truly care for the welfare of India's millions.

INDIAN CULTURE IN CAMBODIA

BY SWAMI JAGADISWARANAND.

The Nobel-Lenreate, Poet of India has rightly described Indian culture as a full-blown flower. With a favourable wind the seeds of the flower are blown over to different tracts of land and wherever the seeds could get a suitable soil there the trees grew up with buds and blossoms. Though India had never extended her dominions with bombs and bullets she established a vast cultural empire almost all over the East by what may be called cultural conquest. Thus China and Japan, Tibet and Korea, Siam and Ceylon, Burma and Cambodia, are "Colonies" of the greater Indian Cultural Empire.

"It is a fascinating chapter of History" opines the late lamented Doctor Phanindranath Bose, the eminent historian of Greater India in one of his many interesting books on the subject "which we find in the progress and spread of Indian culture in the Far East." But it is a thousand pities that young Indians are studiously ignorant of the glorious achievements of ancient India and their ancestors and instead they voraciously devour the useless materials of foreign history which is unfortunate and injurious. It is an irony of fate that in our Museums, Schools and Colleges and other educational institutions we are shown and taught how we were conquered by diplomatic ruthless exploiters to the utter neglect of what our forefathers did and conquered. "India like Greece" remarks Lane-poole, unbiased scholar of Indian history "conquered her conquerors." It is however high time even if our educational institutions overlook this factor of our education, let the Indian mothers take up this self-imposed task and trust of the nation and teach their children in their laps from early days. *What we were* in contradistinction to *what we are at present*. When it will go home to their sons and daughters to

what nadir of degradation we have sunk from the zenith of our past progress, their eyes will open and they will instinctively know what should be their future. They will be dehypnotised of the blessings of an alien yoke and will dedicate their lives for the restoration of our cultural heritage in future. Our academic teachers have set aside in the struggle for existence the sacred savour of their profession and has made it a money-making concern; so they impart to their wards 'bread and butter' education. Let the mothers awake seriously to the national responsibility and teach their children accordingly.

Without farther ado let us turn to our subject of the spread and progress of Indian culture in Cambodia. It is a very very interesting chapter of ancient Indian History. It is a happy sign of the times that a distinguished group of Indian scholars have directed their attention to create this valuable asset for the nation and a good deal of literature has already grown on this subject. The Greater India Society of Calcutta among others are rendering yeomen service to the country in this direction and are sparing no pains for the awakening of the cultural consciousness in the young minds. What remains to be done is that histories of greater India should be translated in provincial languages to be easily accessible to all as Dr. Kalidas Nag, Professor of Calcutta University has started on a small scale in Bengali and Hindi.

In the days of yore Indian culture was not confined to her natural frontiers. Despite the Scriptural injunction forbidding the crossing of the Kala Pani or the ocean Indian merchants and traders crossed the country's natural bounds and started commercial relations with foreign countries. That was not only true in the past and to some extent it is so even now. South Indian Chettiars and Guzrati and Sindhi merchants are even now carrying on their chequered career in Japan, South Africa, America, Russia, and other distant countries beyond Indian borders. Wherever a large number of them gathered together they would build a temple for their daily worship and thus temples were multiplied. These temples prepared the ground for colonisation. These temples were and still are not only the centres of religious worship but strongholds of disseminating culture and civilisation as well. Thus in the small Island of Ceylon 2,257 Hindu shrines were made up till now. Indian colonisation of Cambodia began in the first century of the Christian era and the Indian royal dynasty was established there in the sixth century A.D.

A Hindu Brahmin named Kaundimya was the first Indian to go there. It is said he did so in response to a supernatural voice. But according to the Cambodian tradition Kambu Svayernbhuva is regarded as the Manu. The first ancestor of the aboriginal Khmers. Kamboy or Cambodia was so named after their progenitor, Kambu, as Ceylon was christened in accordance with the

name of the conqueror Vijaya Singh. Modern Cambodians feel pride even now to call themselves the descendants of Arya-Desh (INDIA) like the Singalese of Lanka. However the first Indian married the princess of the Naga king these settled down and paved the way for future colonisation. From the chronological list of the Indian dynasty of Cambodia we know that there were as many as thirty-two kings of Indian origin. The most glorious period of Cambodian history is between 6th century to the 13th century A.D. Colonists went there both from Aryavarta and the Deccan. The Cambodian kings bore the title of Varman which of course reminds one of the Pallava kings of South India. The magnificent temples of Augka Vat or Bayon are similar to the Gopuram of South Indian temples. India also imprinted not only its two religions and sacred languages but also its double alphabet the Aryan script and the Dravidian script. In about 6th century A.D. both the Indian religions, Hinduism and Buddhism—but mainly the former penetrated into the country.

A Hindu monk first carried the cult of Saivism which over six-hundred years was the State-religion of Cambodia. The kings, ministers and other royal officials patronised this religion and Siva-temples bristled up throughout the length and the breadth of the country. Majority of inscriptions found there are all written in Sanskrit with invocations to Siva and Hindu gods and goddesses with few exceptions which are in Pali with salutations to Buddhist Deities erected by Buddhist kings. The two brothers Dharma Deva and Simhadeva introduced the Indian medical science or Ayurveda. They were regarded by the ordinary physicians as the two Divine Doctors, Asveinis. Buddhist Ceylon too has presented and popularised Ayurveda as her national system of medicine for over 20 centuries. Hinduism became very popular then and not only Kings but other important personages of the Kingdom made temples and images of Hindu gods and goddesses. We are fortunate in having the double names of some of the kings who had their own personal names as well as Posthumous names after their favourite gods or Ishtadevas who were mostly Siva. Like the Indian image of the united figure—Hari-Hara joint forms of Sambhu-Vishnu; Siva-Keshava were also erected to harmonise the two antagonistic sects. Like the Bishnu-pada of Gaya and Buddha-pada of Ceylon a Siva-pada not to be found elsewhere in the Hindu world were established in Cambodia. Even Ashramas or monasteries for the residence of Hindu monks were founded. The Hindu institution of Katha-Kather is recitation of sacred books for the benefit of the public was there well-known. Venerable Vidyadeva, a certain Hindu Brahmin, celebrated many Vedic sacrifices. The great Muni Iswara Datter, Acharya Vidyavinaya, Munivara Soma Siva, Pandit Bhatter Divakora, Mahamati Sivachorya, Yogiswara Pandit, Taparwi Manassiva, Sivavindu, Sankara Pandit and others were honoured

and adored as sages. Some of these saints were royal gurus. Some kings and ministers made sacred foundations and endowments to perpetuate the Puja in the temples. Some kings erected Siva-lingas to commemorate the names of themselves and their parents. In one of the inscriptions the family history of a Brahmin named Agastya who was expert in the Vedas and the Vedangas is given. In the Hindu Chronicles of Ceylon it is said that Agastyamuni came to the island and practised penances in a pre-buddhistic Hindu shrine near Chilan. Wherever the Aryan culture has spread the name of Agastyamuni has been indelibly written as the foremost Brahmin to carry Aryan thought and culture. A similar tradition is current in the Deccan too.

The Indian caste system had already been introduced in Cambodia and king Yasovarman tried to recognise the system by fencing the limits of the four ashramas (castes). He also revived the old Hindu institution of ashramas for holy men and established no less than one hundred ashramas throughout the country. When Hinduism was preached among the Khmers to whom it was a new thing and appealed to them very much, they took it up with great enthusiasm. Nay they even went further. They changed the names of some of the Khmer deities, gave them the name of Siva and identified them with the God Siva Himself. Thus the God Siva was given by his Khmer followers some local names which cannot be met with elsewhere. This process of Hinduising the Khmer gods and people went on very vigorously. The two-fold genius of Indian culture is absorption and expansion. Wherever it has penetrated it has absorbed the local culture and has consequently expanded. The principle of absorption may be termed as the Sakti of Indianisation and the other as that of Aryanisation. The former was most manifest in Sankara and the latter in Buddha. "Aryanisation" says Dr. Waddell the great philosopher of History, "is another name of civilization." Buddha was the world-mover and the creator of greater India for it is he who aryanised the whole of the East, whereas Sankar was the nation builder and he absorbed alien cultures and faiths in the broad bosom of Hindu culture. Dr. Norman Brown, Professor of Indology of Pennsylvania University, count Keyserling, the German thinker and others are of opinion that this two-fold genius of Indian culture is equally, if not more, active in the modern age.

A new School of Indo-Khmer art also grew up in Cambodia. In Ceylon too a new school of Indo-Singalese art was born with a distinct local stamp on the basis of Indian Ideals. Like the famous Frescoes of Ajanta in India, Ceylon also produced the same artistic treasure in Sigiriya in the 5th or 6th century A. D. Indo-Khmer art is very rich. In the middle of the 10th century Mahayan school of Buddhism was introduced and it flourished side by side with Hinduism. In Buddhist inscriptions homage is paid to Mahayan

Deities. Buddhist Viharas were built and Buddhist monks rushed in under the patronage of a Buddhist King. From the 13th century onwards the first dark age began and then followed the downfall of Cambodia. Finally in the 15th century it came directly under the sway of the Siamese Kings. Then slowly Hinayan Buddhism which was introduced in Siam by Ceylon became the State religion of Cambodia. Even now it is so. In the 17th century the European nations sp cially the Dutch and the Portuguese tried to extend their influence in Cambodia. By the treaty of 1887 Siam transferred her supremacy over Cambodia to France. From then till now the French Resident, with the collaboration of the Cambodian King, rules the Kingdom.

Vina, Venu, Mridanga and other Indian musical instruments also became popular in Cambodia. The whole Khmer population was Indianised and the entire Kingdom breathed an Indian atmosphere. Indo-Khmer civilization has a distinct Indian stamp. Apart from Siva, Brahma, Vishnu, Indra, Ganesh, Lakshmi, Parvati, Agni and many other Hindu gods and goddess along with Buddhist Deities were worshipped by the people. Indian Literature also became well known among the Khmer people. The famous epics, Ramayan, the four Vedas, Yoga, Smriti, Artha Sastra, Dharma Sastra, Ayurvedic Works, Sabha Sastra and other Standard Indian Works in Sanskrit became popular along with Pali works on Buddhism. The present King of Cambodia being a Buddhist he patronises Buddhism by publishing Pali books and other works on Buddhism. At the modern capital, Prom-Penk a Research Institute has been lately established to revive and popularise Buddhist culture.

The marvel and master-piece of Indo-Khmer art is the great and magnificent temple of Angore-vat which still excites the admiration of art-critics and is recognised as one of the most splendid monuments of the whole world. The Khmer artists learned the technique from their Indian gurus but in practical application they modified the Indian style and made wonderful improvements. Indo-Cambodian art is so very rich in developments. The beautiful temple of Angor-vat was built by King Saryavarman II in the first half of the 12th century under the supervision of a Brahmin named Divakar. It is mainly Vaisnavite in character and is dedicated to God Vishnu. It looks like a Dravidian pyremidal temple though much more imposing. It is 180 feet high—higher than the famous Japanese temple Borobudier which is only 100 feet high. It is rectangular in shape and there are bas reliefs on the galleries. About 29 scenes from Ramayan and Mahabharat are depicted in the bas reliefs of the Angorvat.

The glorious achievements of ancient Indian culture cannot be fully appreciated from the books. It is my humble view that after going through books, interested students of history should go out on a study-tour, nay pilgrimage to the "Colonies" of ancient Indian Cultural Empire and see with their own eyes these wonderful

62

monuments of Art and Sculpture. Unless you go out of India and visit Greater India you cannot understand the mainland of India. It is comparatively dark under the lamp and from a distance you cannot realise its full blaze. From my humble personal experience I can testify I have understood my motherland better in greater India.

SWAMI JAGADISWARANANDA

EQUAL PAY FOR EQUAL WORK

A MASS Meeting supported by nearly forty women's organisations was held on March 12th at the Central Hall, Westminster, to advocate equal pay for equal work by women. A large audience was present and unanimously passed a resolution calling on the Government, local bodies, and private employers to pay their women employees the same wages as men for the same work.

Mrs. Wintringham, a former M. P. and member of a Royal Commission a few years ago to investigate this question, was in the Chair. She opened the proceedings with a few general remarks, saying it was a shame that women had still to hold public meetings for a purpose such as this, which had been before the Government for so many years and had not yet received its due acknowledgment. The Chairwoman remarked, and this was reiterated by some of the speakers who followed, that women in the professions, for example actresses, were paid according to their desserts, without a discount on account of their sex, but the injustice came when women were in employment.

Major Hills, M. P., in proposing the resolution, mentioned the fact that he had been successful in his endeavours to have a resolution passed in the House of Commons accepting the principle of equal pay for equal work. But this was many years ago and still no steps had been taken by the Government to put this principle into practice. He had always been in favour of this idea for the advantages to be derived from such a scheme were obvious. Major Hills rejected the notion that women could not work as well as men. As for the idea that they merely spent their earnings on themselves whilst men had usually families to support, he mentioned the fact that no discrimination existed between bachelors and married men, whereas all women were supposed to have no dependents, which was not correct in a large number of cases. (Hear, Hear!).

The resolution was seconded by Miss Dorothy Evans, Barrister-at-Law, representing a large number of women clerks and secretaries, mainly in the Civil Service. She spoke of the injustice done to women civil servants who had to pass the same examinations as the men, who did the same work as the men, (incidentally it had been recently stated by the authorities that no differentiation should

henceforth exist as to the work which would be allotted to men and women in the grades where both were admitted); and yet, women were rated on a lower salary basis than men. Miss Evans, in alluding to the resolution in the House of Commons mentioned by the last speaker, said it seemed as if Parliament was one thing and the Government another and that it was upto the women to see that the Government took its marching orders from Parliament. It seemed as if the Government always appointed a Royal Commission when other evasions failed, and thus managed to shelve the matter on some pretext or other. Women had to pay exactly the same rates and taxes as men and nobody thought of charging them less for their purchases because they were women, then why this shameful injustice where reward for labour was concerned? (Cheers). Miss Evans argued most ably and convincingly in favour of the proposition.

The next speaker was Miss Winifred Holtby, writer and novelist who was cheered as she rose to speak. Among other points in a very fine speech, Miss Holtby stressed the harm which accrued to men and eventually to the State, by paying women less than men for the same work and thus encouraging undercutting. She quoted out of a letter she had received from a woman motorist friend, in which the latter said she was being unnerved by the opposition of the men who always impressed it upon her that, being a woman, she was necessarily inferior to them in her work and abilities. She had taken part in big races at Brooklands where she had witnessed accidents, but whilst those experiences did not diminish her courage, this subtle and ever-present opposition was a great menace to her nerve. Miss Holtby deplored this attitude of male superiority in the strongest terms, maintaining that men and women were equally human beings and there was no intrinsic superiority in the male. She provoked laughter by alluding to the male delusion that a woman was always liable to fall in love with her employer, or, if married, would dash off and have a baby any time!

After a list of notable absentees who had wished the meeting every success had been read out by Miss Monica Whately the chief organiser of the meeting, the Chairwoman called upon the next speaker, Lieut-Commander the Hon. J. M. Kenworthy, who, like Major Hills, was a champion of women's rights inside the House of Commons as well as outside it, and who, she hoped, would continue his efforts in the House of Lords now as Lord Strabolgi.

The new Lord Strabolgi began his speech by taking notice of a banner, which amongst others, had been hung over the gallery railings PEERESSES IN THE HOUSE OF LORDS. Then he related an incident which had occurred some time ago. A resident in his constituency wrote to him complaining that although he had paid for lessons in flying for his daughter at Stag Lane Aerodrome, the men pupils very much opposed the idea of a woman flier. Their

contention was that although she was capable, the chance should not be taken away from them of earning their living in this way by a mere girl.

Lord Strabolgi moved in the matter and the girl was able to complete her course. Her name was Amy Johnson. (Cheers). Although the main fault lay with men, the speaker said women were not wholly blameless in this matter of working and being fully paid. A great deal of jealously was prevalent amongst them as was evidenced by the fact that the first woman announcer over the radio had to be dismissed because a great number of letters were received—mostly from women—objecting to her. (Cries of Question!) That was the official explanation, answered the speaker.

The teaching profession is another branch of service where women are automatically paid less than men, and Miss E. E. Froud was greeted enthusiastically as she rose to speak. Nor was the audience disappointed for Miss Froud demolished one argument after another which had been urged against equal pay for equal work, with the most delightful ease. As to the plea of the Government that it would be too expensive to pay women at the same rate as men, Miss Froud agreed with Miss Dorothy Evans a contention that if there were no women workers in the Civil Service or the teaching profession, and the men were in their places instead, the Government would be paying all the men at the higher rate without any demur. It was only when women came into the jobs that the Government pleaded poverty. Miss Froud maintained that there were no genuine reasons against "Equal Pay for Equal Work" but a great many bogus excuses, and frequently, these cancelled each other out. For example, in discussing this question with a man once, he said that if women teachers were to be paid the same salary as the men for the same amount of work, the women would not be employed any longer and the men would be preferred. But later on she met a man M. P. who gave it as his opinion that as soon as women were employed on equal terms with men, the latter would simply walk out of the profession. Miss Froud, amidst laughter, asked the audience what would be the effect if both these statements were true.

The last speaker was Miss Mary Welch, representing industry, and she said that there was a certain amount of support on the part of male workers in favour of equal pay for equal female labour, brought about through a realization of the evils resulting in undercutting. Miss Welch recalled that when the Suffragettes were on the road to political emancipation by obtaining the Vote, their organisation was disbanded. Now it was that women found that political emancipation was not everything and economic independence was a very urgent need to-day. She therefore appealed to all the women and the women's organisations to unite and to fight for this right of their sex.

Mrs. Wintrigham supported this appeal and the resolution had been put to house and passed unanimously with acclamation she declared the meeting closed.

This was the second Mass Meeting to be organised within the last four months and British women are to be congratulated for the fight they are putting up for the right of women to work and enjoy the fruits of their labour side by side with men without any insidious inferiority complex. Woman's contribution is just as valuable and just as essential to the slate as the man's, and its not only grossly unjust but positively harmful to the State itself to handicap women and make life more difficult for them merely on account of their sex.

The following are the main arguments against "Equal Pay for Equal Work":—Firstly it is said women are not equal workers, but at the present day this fallacy has been exploded by the weight of evidence to the contrary. The second argument is that it is uneconomical for the employers; this answered by the fact that suppose women were not working, men would automatically be paid at the higher rate. The third argument is not really against the principle of Equal Pay for Equal Work, but is aimed indirectly against it, namely that women drive men out of employment. This can be refuted from many points of view, but for our present purposes and under the present heading, it is sufficient to say that unemployment is not decreased by women being paid less than men. Not only is unemployment not decreased, but it has increased with an accompanying reduction of the standard of living brought about by the fact that cheap labour ousts the employee who demands a higher and decent wage. As was said by one of the speakers at the above meetings, sweated labour is condemned by the Englishman in China and elsewhere, but he is blind to the fact that the same thing is happening in England through the involuntary agency of the female population which for exceeds the male population.

The slogan of "Equal Pay for Equal Work" embodies one of the cardinal principles of feminine liberty and as such must be kept in mind by those who advocate woman's emancipation in India. We have not yet acquired political emancipation, but we must not forget that economic independence is its twin. This is so in the larger problem of all India and exists as much in the sphere of women's rights. There are large numbers of women employed in agriculture and industry who are doing the the same amount of work as and receiving inferior remuneration for it, and there is the prospect that women will find it increasingly necessary to work for their living. Therefore it is essential to safeguard their rights in this direction. Political liberty is useless without social liberty and in a more practical direction, economic liberty. Women should be encouraged to depend upon themselves more and more and to be self-reliant

and healthy enough as well as capable enough to work, instead of living in a state of abject and cringing dependence upon their male relatives. To work does not mean the breaking up of family life—have not women who work in fields and factories their own families? What will be destroyed possible will be certain ornamental and entirely unessential aspects of home life—such as, for example, excessive interest in dress and gossip.

India stands in need of citizens who are willing and capable enough to bring about the birth of a new spirit, and for this there is not the slightest doubt that woman's place will be side by side with man. It is not possible to talk about the renaissance of Indian Art, such as drama, music or dancing, without allotting an equal share to women; culture embraces men and women equally; political creeds cannot be well-balanced without giving woman an equal status, and lastly, the economics of the country which are undergoing a vast change from the simplicity of ancient systems to the complexities of modern international trade and competition, must take account equally of the labour put forth by men and women, regarding the quantity an : quality of the work done, and not as to who is doing it. for the sake of a hard-working, independent and prosperous nation.

(MISS) AVABAI MEHTA.

THE OPEN DOOR COUNCIL, LONDON

At the Eighth Annual Meeting of the Open Door Council, held in London on March 10th the following resolutions was unanimously adopted:—

Women's Work Underground

The Open Door Council in Annual Meeting assembled draws the attention of H.M. Government to the facts brought out in the Report of the Commission appointed to examine the working of the Coal Mines Act of 1842, describing the distress and destitution suffered by women consequent on their expulsion from paid work in the mines of Great Britain.

The Open Door Council asserts that the time has come when adult women can no longer be ruthlessly deprived of their livelihood without bringing into disgrace the responsible authority and points out that no steps whatever have been taken to prevent women miners in India, who—in spite of their protests—are being progressively turned out of their paid work by the Government of India's Regulations of 1929, from falling into a state of destitution similar to that of British Women in 1842.

The Open Door Council further notes that the Government has received from the International Labour Office a questionnaire on the desirability of adopting a Draft Convention to prohibit the underground work of women in mines of all kinds, and calls upon the Government to reply that it is not in favour of such a Convention, and to vote against its adoption by the International Labour Conference.

ABOLITIONIST PROPAGANDA IN FRANCE

The Union Temporaire is a group of societies, differing in the ends for which they were formed and in their religious and political opinions, but united now in the one great object of Abolition. That attained, they will go their separate ways again, meanwhile, they are working together loyally and energetically.

At the General Assembly on June 2nd, 1933, the proceedings were opened by the President of the Union, M. Paul Gemahling. The Secretary, Mme. Legrand-Falco gave a report of the year's work. Five associations and fifty-five individual members had joined the Union during the year; and there were signs that public opinion was growing uneasy, though not yet roused to action. A large number of meetings were held in various parts of France; among the most useful were some that were attended largely by men and women doctors, who owned that the whole question had now been shown to them in a new light. Following on the first meeting, and on the suggestion of the General Secretary of the Federation of Medical Syndicates, a special Conference was organised. This was largely attended by doctors, and among them was the Chief of the Service of Prophylaxy of Veneral Diseases.

Although a very great number of medical men are regulationist, a good many show signs of greater readiness to study the question, and those who do so are struck by the results obtained by Abolition both in France and in other countries, and by the fact that in upholding regulation they are upholding the Traffic in Women.

Two films, "Dancers for Buenos Ayre" and "Traffic in Women," have been shown in Paris, in the provinces, and in some colonies, and have proved a very powerful method of educating the public. Tracts have been largely distributed and more could be done in this way if there were more volunteer helpers. Among the publications that had been most helpful to the cause Mme. Legrand-Falco instanced L'Experience de Grenoble, and M. Gemahling's pamphlet (reviewed in the Shield, August, 1933). She expressed gratitude to the editors and writers in the Paris press who have accepted and written articles on the evils of regulation. The meetings held in Mantes, Havre and even in Marseilles, had a very

good press. Altogether, the Union has been very active in propaganda of all kinds and a great deal of spadework has been accomplished; enough to alarm the enemy. Great efforts to retain their position have been made by tenanciers, but not always successfully. They have been trying very hard to get leave to re-open two houses at Amiens, which were ordered to be closed on account of the scandals connected with them; and at one small town (whose anonymity we regret, the mayor indignantly refused the offer of 5,000 francs for permission for one to be opened. Their campaign of slander and misrepresentation goes on with vigour and they have widely distributed a brochure sarcastically "dedicated to Mme. Legrand-Falco," which seems to have had an effect the reverse of what was intended.

The meeting concluded with a speech from M. Paul Langevin, President of the Ligue du driots de l'Homme, which is affiliated to the Union Temporaire. This league exists primarily to deal with individual cases of injustice, but it has warmly espoused the cause of the prostitute. M. Langevin spoke warmly of Mme. Legrand-Falco's devotion to the work "To which she consecrates her time, her strength, her resources," and of her lively faith that keeps the whole movement moving. He made an excellent speech on the need for abolition "for the sake of human dignity." "I need not insist on the shame of this veritable slavery........for that national dignity to which none of us can be indifferent. For my own part I feel keenly what we must appear in the eyes of other nations while we allow this state of things to continue. Less than two years ago I was in Shanghai........I was wounded to the quick by feeling that the French concession there is looked upon by the great Chinese nation as a hideous plague spot, a plague introduced from France, an infectious sore for which we are held responsible........This Act (Abolition) should be only part of a more general movement. It is quite certain that the abominable situation in which a certain class of women find themselves is the consequence of the general situation of women in our country, and those who are interested in this particular question of prostitution ought to interest themselves in the more general question of the rights of women and in the recognition of their dignity as human beings, equally with that of men."

"Another thing. There is regulation; there is also prostitution. The existence of maisons tolerées and of regulation is an outward sign of an evil, which is at bottom, an evil of poverty. In a case of sickness to cure the symptoms is not enough; it may serve to drive an eruption inwards, but it does not necessarily cure the disease. Here I would stress a fact that has been recently reported to me from Berlin. I am told that the extreme poverty and unemployment there is accompanied by a formidable increase of prostitution. One cannot go through the streets of Berlin without

being aware of prostitutes, yet Germany has not the regulation that we enjoy. There prostitutes are exploited by clandestine houses, and as Mme. Legrand-Falco says, it is with clandestine houses that we have next to deal."

"Our first task, is to abolish regulation, the second to deal with the clandestine houses, but the fundamental task, the fight against the source of the evil, is the fight against that social unjustice which is the origin of prostitution and of grinding poverty."

(*The Shield*).

WOMEN THE WORLD OVER

Judge Allen Ascends Federal Bench:

President Roosevelt placed a woman jurist in line today for appointment to the Supreme Court of the United States when he nominated Judge Florence E. Allen of Ohio to the vacancy on the Sixth Federal Circuit Court of Appeals. She will be the first woman to ascend the Federal bench, which is a distinction in itself. But what is more to the point, she is being stepped up at a single stroke of the pen to the very threshold of the highest court itself.

And if she measures up to the duties of the appellate court, as her admirers say she has done in the case of Supreme Court of Ohio, the belief prevails in the most intimate Roosevelt circles that she will be favourably considered for the highest honor that can come to an American jurist.

She will be considered, it is believed, because of her comparative youth, because of her standing as a lawyer, because of her liberal attitude and finally, because she is a woman. This Administration has been the first to elevate a woman to Cabinet rank, and the same Administration, it is suggested today, would welcome the opportunity to be the first to nominate a woman for the Supreme Court.

(Equal Rights).

"OUTSTANDING COURAGE"

Honorable Doris Bradway,
Wildwood, N. J. *March 5th, 1934.*

MY DEAR MRS. BRADWAY,

It gives me great pleasure to inform you that, at a meeting of the Philadelphia City Branch of the National Woman's Party, held February 13, last, Mrs. Jessie L. Collet, long identified with the Party, presented the following resolution which was received with great enthusiasm and passed unanimously: "Whereas, the Mayor

99

Miss Sunanda A. Paranjpe, the daughter of Mr. A. G. Paranjpe, retired Educational Inspector, Sangli State, who has come out successful in the recent final M.B., B.S. Examination of the Bombay University.

Miss Chimatai Raghunath Thakar, the daughter of Dr. R. G. Thakar, L. M. & S., Sangli State Durbar Surgeon, who has passed the recent final M. B., B. S. Examination of the Bombay University.

Miss M. K. Asyakutty, the first (Moplah) Muslim lady to pass the L. M. P., Examination from Malabar.

Miss Philomena Thumboo Chetty, the daughter of Raja Sabha Bhushana T. Thamboo Chetty, Private Secretary to His Highness the Maharajah of Mysore, gave a violin Recital last month in the Concert Hall of the Trinity College of Music, London. She passed with honours the Diploma Examinations of F. T. C. L. of the Trinity College and L. A. B. of the Associate Board when she was thirteen.

Mrs. Hamabhai J. K. Mehta of Bombay who is reported to have donated more than 25 lakhs of rupees for the education of Parsee students.

of Wildwood, N. J. Mrs. Doris Bradway, has by outstanding courage and ability, compelled the C. W. A. of Southern New Jersey to abandon a partisan distribution of jobs, which jobs were given to political adherents of the management of the C.W.A. while other Mayors in the district permitted this injustice; and "Whereas, her courage and successful efforts reflect great credit on the ability of women in public life, and are a demonstration of the qualities of fidelity, fearlessness, and determination inherent in womankind, "Be it resolved. That we, Philadelphia City Branch of the National Woman's Party, wholeheartedly congratulate Mrs. Bradway on her thorough conception of duty to her fellow citizens, and we trust she may be permitted for long to serve her people in so honourable and responsible a capacity."

Sincerely yours,

SARA B. CUMMINGS,

Chairman.

(Equal Rights.)

BRANCH REPORTS

BOMBAY

Under the auspices of the Bombay branch of the Women's Indian Association a Meeting of Women was held on the 13th April at 5-15 p.m. at the Theosophical Hall. The meeting was well attended, Dr. Miss Goolbai N. Doctor, L. M. & S., presided. Dr. Merwanji Pavri, J.P., L.R.C.P. (London) delivered an interesting lecture on the "Effects of Alcohol, smoking, tobacco, bhang and ganja, on the Human body and mind."

The following resolution was moved by Mrs. H. A. Tata and was seconded by Mrs. B. C. Jalundhvala :—

"This meeting of women is of the opinion that the Bombay government be requested to pass an act on lines similar to those in other provinces making it an offence for vendors and shop-keepers to sell tobacco, bidees, or cigarettes or cigarette papers to persons under the age of sixteen in the Presidency of Bombay and in any part of India."

HEADQUARTERS

GIRLS' PROTECTION BILL

MADRAS WOMEN'S SUPPORT

Abhorrence of the practice of marrying young girls to aged husbands for money, and of subjecting girls to lead a life of infamy, was strongly expressed at a public meeting of the Women's Indian Association, held at the Pantheon Gardens, Egmore on 23-4-34.

Mrs. Ammu Swaminathan, who presided, said:

"There have been instances in which greedy parents, in order to satisfy their lust for money, have sold their daughters in marriage to aged widowers. If the nation is to progress pernicious customs which make such things possible should be removed, root and branch."

Mrs. Swaminathan appealed to Indian women to carry on sustained agitation to raise the age of marriage for girls from 14 to 18. How she asked, could a girl at the tender age of 14 grasp the significance of marriage?

The women of India, she said, were thankful to Mr. Raghubir Singh for the Girls' Protection Bill, which was now before the Assembly, but they were not at all satisfied with its provisions. The Bill's scope, she went on, should be enlarged so as to bring within its purview cases of marrying young girls to old men, and also cases were parents or guardians sold young girls to lead a life of infamy. If the Bill was to be really effective, punishment of offenders against its provisions should be of a deterrent nature.

Mrs. H. M. Dadabhoy, speaking next, pointed out, that without legislation evil practices prevalent in Indian society could not be rooted out of the country. Though Mr. Raghubir Singh's Bill was meant for the prevention of the marriage of young girls to aged men its provisions did not include many of the evil practices which were prevalent in the country.

Srimathi Visalakshi Ammal said that only last week a marriage was celebrated between a 14 year old girl and a 70 year old man. It was the duty of Indian women to see that Indian society was purged of such practices.

DEDICATED TO TEMPLES

Mrs. Alamelumangathayarammal, speaking in Tamil, condemned the practice of dedicating girls to temples. Fallen girls should be rescued from their degradation and made to lead an honourable life by teaching them the high ideals of Indian womanhood.

The following resolutions, were unanimously accepted :—

(1) " This Bill should be amended not only to include cases of selling of minor girls in marriage to old men for money and other considerations, but should also include cases where parents or guardians allow their daughters to be prostitutes for purposes of profit and the punishment in the latter case should be very severe. It should also include cases in which girls are trained purposely for prostitution, as it happens in certain communities in South India. The age for the purpose of marriage should be 18 and for the other, there should be no age limit according to the League of Nations resolutions."

(2) (*a*) " That minor girls found living in the company of individual prostitutes and the children of the prostitutes should be removed from their custody to a Home intended for such girls and maintained by either the Government or private philanthropic bodies and no class caste, or community can claim any exemption from the operation of this clause by reason of any long-standing custom or usuage."

(*b*) " If any person, who either as the guardian or being parent of a girl under 18 years of age, having such girl in his or her charge or under his or her influence causes, encourages or abets the seduction or prostitution of that girl or makes her live in a manner which involves illegal or promiscuous intercourse with any man or men other than her lawfully wedded husband, shall be punishable with imprisonment for a term over three years or a fine of Rs. 1,000 or both."

The President appealed to those present to support the provisions of the Bill and to take efforts to see that the amendments suggested in the resolutions were embodied in the Bill before it became an Act.

With a vote of thanks to the President, the meeting terminated.

Women's Indian Association's Condolence Rosolutions on the passing away of Sir C. Sankaran Nair and Dr. S. Rangachari

I. " Women's Indian Association places on record their profound sense of sorrow at the demise of Sir C. Sankaran Nair, veteran social reformer and a staunch advocate of women's rights. He has filled the most responsible offices with dignity and honour. We offer our sincere condolence to the members of his family."

II. " Women's Indian Association place on record its deep sense of irreparable loss to the country at the sudden and premature demise of Dr. S. Rangachari, a warm and

generous friend of the poor and the sick, whose invaluable service to suffering humanity cannot adequately find expression in mere words. He was eminent and great in his profession but he was greater in his goodness and love for humanity. May his worthy example inspire the members of his profession to walk in his footsteps. We, The members of the Women's Indian Association sends our heartfelt condolence and sympathy to Mrs. Rangachari and other members of the bereaved family."

THE AWAKENING.

Refrain: (Words by Ella Wheeler Wilcox; Music by Teresa Del Reigo)

They are waking! they are waking!
In the East and in the West.
They are throwing wide their windows to the sun;
For they see the dawn is breaking,
And they quiver with unrest,
For they know their work is waiting to be done.
They know their work is waiting to be done.
They are waking in the city,
They are waking on the farm.
They are waking in the boudoir and the mill;
And their hearts are full of pity,
So they sound the loud alarm,
For the sleepers who in darkness slumber still.

Refrain: They are waking, etc.

Oh, the dream shall grow in splendour
Till each sleeper wakes and stirs,
Till she breaks from old traditions and is free;
And the world shall rise and render
Unto Woman, what is hers,
As it welcomes in the Race that is to be.

Refrain: They are waking, etc.

Unto Woman, God the Maker
Gave the secret of his plan.
It is written out in cipher on her soul;
From the darkness you must take her
To the light of day, O Man!
Would you know the mighty meaning of the scroll!
They are waking! they are waking!
In the East and in the West.
They are throwing wide their windows to the sun;
For they see the dawn is breaking,
And they quiver with unrest,
For they know their work is waiting to be done.
They know their work is waiting to be done.
For they know their work is waiting to be done.

NOTES AND COMMENTS

Girls' Protection Bill :

We welcome the Bill that Mr. Raghubir Singh has brought before the Assembly for the safety and protection of Minor Girls against the evil practice of being sold for money, either in marriage or otherwise, to men who are old enough to be their grandfathers or are unfit in other ways to take a young girl as wife and thus subject her to unimaginable misery and degredation and reduce her to a state of abject helplessness. So long as it remains possible for people to treat the marriage of a young girl as a matter of family convenience, or other considerations, all except the thought of the girls own happiness and personal-feelings, such cases will continue to the shame of any society or community that puts such customs into practice. It is obvious therefore when we consider how frequent and pitable are the tales of such occurrences, that an imperative need exists to immediately put forward legislative measures by which legally the perpatrators of such crimes will be brought to book as they richly deserve. We believe that legislation, and a healthy fear of the law tends to create public opinion more rapidly than mere social reform. If there are in every country books full of laws to punish theft, however petty, then should there be no law to punish those who rob a human soul of its right to happiness and a self-respecting existence? The law will hang the parent who kills his child. Is not bodily murder a mere mercy compared to this daily and hourly murder of the mind, body and soul of these poor young girls who are given by thoughtless parents, who have been rendered heartless through these unnatural and perverted ideas. Then should not there be adequate punishment for *such* crimes? Coming back to the bill itself we deplore that the age of majority has been suggested to be lowered to 14 years. This is four years lower than the present age of majority for girls. It is surely not to be expected that at the age of 14, a girl who has been brought up from her cradle to accept these ideas, will have developed sufficient understanding to realise her own position and the danger to her future happiness–much less will she have enough courage to assert herself– It is such clauses in these good measures that neutralise the entire law and make it a dead letter. If we are to really tackle these evils that are sapping the life of our country, if we are to grow in stature and strength as the equal of other nations, then we must tackle these problems, not with hesitation and in a spirit of compromise, but with stern courage that refuses to put in one word or clause that will reduce the strength of our objective. We have therefore urged that the age of majority be 18 years at least, also in other respects we have

made suggestions how the bill could be made more comprehensive. These resolutions have been published under Headquarters news.

We hope that when the bill becomes law these suggestions will be given serious consideration, as it is the organised women's associations, actively doing work among the suffering and misused young girls and constantly coming to know of many and many such cases who are competent to give suggestions regarding such matters

We congratulate and thank Mr. Raghubir Singh for his efforts on behalf of the young girl victims, and wish the Bill successful passage through the Assembly.

Miss Rathbone and the Sarda Act:

Miss Eleanor Rathbone's book on "Child Marriage" is indeed one for which the author claims the gratitude and thanks of the Indian women. It is a masterly exposition of the many factors that have made the Sarda Act a harmless and innocuous piece of ornamental legislation. The author has been most just in her criticisms to all who are concerned in this matter and she has not spared either the Government or Indian Society in the way in which she has tried to bring home to one and all their fair share of responsibility in making this law, which was passed by such a large majority, after so much careful sifting of facts and evidence, a real and living force in the country, active and virile enough in its power to suppress this grave danger that threatens to keep Indians for ever in a state of unfitness, mental, moral and physical. It is a strange quality of the human mind that the vast majority learn to accept as right and true whatever custom has been practised sufficiently long to give it a background and tradition and it takes either an outsider, or when the accumulated sufferings that result from the practice become so acute that even the most complacent begin to question and protest, to make known the extent of evil resulting from old customs. The few who raise the cry do not become popular-certainly not! Is not conformity the price for a slavish peace? But thank God for the few who have ever been the torch bearers and guides to the many. To one of these, Miss Rathbone, we offer our appreciation for the time and energy she has given to this subject, in collecting facts and statistics and compiling all the matter for this book, into which she has put so much of her strong and resolute personality. She is a busy woman and when she has given time for this work, in spite of that, we take it that she feels as one with the Indian women, those who suffer as well as those who are trying to fight this evil; and for this we are happy to offer her our thanks and we hope that her book will be read and studied carefully by every Indian man and woman young and old. At least let the next generation be prepared to deal with this matter as it deserves.

The Toll of Death:

Within a single day four leading citizens of Madras have been removed from our midst by the hand of death. A leading politician, and social reformer, Sir Sankaran Nair, an ex-member of the Viceroy's Council; Sir Kumaraswamy Sastry a High Court Judge, once acting Chief Justice of Madras; Sir Hajee Ismail Sait, a merchant prince, and philanthrophist and last but not least Dr. S. Rangachari, the friend and comforter of the poor, the man who spent his life, we may almost say gave his life, to work among the poor, healing their bodies and relieving their wants. All his talents, his time and his great heart were devoted to the service of his fellow creatures and all too soon this life of great usefulness and promise has come to a close to the sorrow of one and all.

Sir Sankaran Nair, and Sir Kumaraswamy Sastry each in their own sphere belonged to a generation that is fast passing away. May the years bring forth more and more men like them to take their place and carry on the work they began so gallantly. To the family and friends of one and all we convey our deep sympathy and condolences.

The Disarmament Conference:

Like the pendulam of a clock the fortunes of the Disarmament Conference have been moving between hope and despair One thing today and another tomorrow. Vast complicated, technical considerations. Very important yes! but will there ever be an end to it all? Is not the simple, fundamental human consideration far more than every other. Is it more important whether nations shall live in peace, and human life be sacred, and mutual trust and good will shall reign; or whether the tonnage of warship shall be so much and the shells be so many inches long or of what size the guns shall be? It is tragic to watch day by day the fear, the distrust and unwillingness to take initiative of each and all of nations concerned. When one has made a supreme effort, another promptly makes it null and void by its blank refusal. It is hard to believe that all this effort will end in anything like a substantial result. The only hope lies in the vast public opinion apart from the respective governments, that exists in all countries, for peace. Let us trust that it will make its force felt at last.

Editor's Note:

We regret that certain articles taken for our last issue, from Hindu and Indian Express were not acknowledged, by an error.

New Patron for the Women's Indian Association:

We are glad to announce the Rajkumari Amrit Kaur wh one of the most ardent of workers, and who gave evidence before Joint Select Committee in London on behalf of the All-In Women's Conference, has very kindly become a Patron of Women's Indian Association. We request other women who are sympathy with the aims and objects and work of the Wome Association to give us their support by becoming Patrons Life-members or associate members of the W. I. A.

Patron	....	....	....	Rs. 500 and over.
Life Member		....	....	„ 100 and over.
Associate member		....	....	„ 25 annually.

THE ONES WHO "JUST BELONG."

The ones who "just belong" sit back
  And think how much they aid
To keep the union on the track,
  Because their dues are paid.
Well, that's a virtue, I'll admit—
  A mighty virtue too—
But if they want to make a hit,
  There's something else to do.

To pay your part is first of all,
  But not the "first and last";
A dozen other duties call
  When that is done and pa-t.
To pay your money cheerfully
  Is not of one, the test;
For one may pay, and still may be
  Delinquent in the rest.

Don't be the one who "just belongs,"
  Who just gets on and rides;
Who joins the members in their songs,
  And nothing else besides.
For they must work as well as play—
  Must give, as well as take—
You have to work as well as pay,
  A union good to make.

—Selected.

HINDI

हमारा सच्चा सुधार।

लेखिका—सौ. शारदा देवी (हृषीकेश)

स्त्री सुधार का प्रसंग छिड़ने पर हमारी दृष्टि न मालूम वहां क्यों नहीं जाती जहां बीसवीं शताब्दी की भारतीय नारी संसार की अन्य स्त्री जाति के साथ उन्नति की दौड़ में भाग ले रही है। वह स्कूल जा रही है, कालेजें भर रही है। मेडिकल हाल में प्रमाण पत्र ले रही है वकील बन रही है बैरिष्टरी का लबादा ओढने शीघ्रता से बढ रही है। डाक्टर और अध्यापिका के पेशों में तो पग पग पर नजर आ रही है। आये दिन उसके जर्मन, जापान इंगलेन्ड आदि देशों में शिक्षा प्राप्ति के लिये जाने के समाचार हमें मिल रहे हैं। जहाँ देखिये वहीं सिनेमा कम्पनियों की फिल्में उसकी एक नजर पर नाच रहीं हैं। किसी २ स्त्रीने तो अब हवाई जहाज से भी दो दो बातें करना शुरु कर दिया है। राजनीति के क्षेत्र में यत्र तत्र कूदती फांदती कूकती वह नजर आ रही है। स्त्री पुरुष की सामाजिक प्रति द्वन्दिता में कहीं २ अपने उच्च विचारों व बुद्धि विकास के बल से दो कदम आगे बढ़ती हुई दिखाई देती है, आर्थिक प्रश्नों को भी वह हथिया रही है, आज उसने हजारों मनुष्यों को अपने पालन पोषण की चिन्ता से निर्मुक्त कर दिया है। उसकी वैवाहिक चिन्ता से आज कितने ही माता पिता अपने को बरी समझ बैठे हैं, जड़ मूल से हिन्दू समाजको कलंकित कर देनेवाली वैधव्य समस्या को उसने लगे हाथों ही हाथों हल कर डाला जिसे देख आज दांतों तले उँगली दबानी पड़ती है।

इतना सब होते हुए भी हमारी निराशा की आहें आज बन्द नहीं हुई है, हमें अपनी दयनीय अवस्था पर रह रह कर कलम चलानी ही पड़ती है और न जाने हम हत भाग्य स्त्री समाज को अभी और कितना समय इसी स्थिति में बिताना पडेगा जबकि हमारी उपर्युक्त बहिनों का हम से जमीन आसमान का फरक पड़ रहा है। हमारी मध्यम श्रेणी की स्त्रियों की दुर्दशा इनसे कितनी विपरीत है यह देख कोई सहज में अंदाज लगा सकता है कि भारत अपनी स्त्री समाज की उन्नति पर क्या गर्व कर सकता है? आइये पाठक यह देखिये, आज साधारण परिस्थिति की स्त्रियों की दशा कैसी है? भारत में निन्यानबे फी सदी स्त्रियों की यही दयनीय स्थिति है।

यह स्त्रियां उस घर रूपी पींजडे की वह चिड़िया हैं जिन्हें अपने विचार रूपी पंखों को (उसकी चहार दीवारों तक. फट फटाने केलिये भी हमारा रूढ़ि वादी समाज)

अनुमति नही देता। पराधीनता तो उन्हें इतनी है कि वह अपने वंश परम्परा के विरुद्ध जुबान भी नहीं हिला सकतीं। अपनी इस दशा के लिये जी भर कर उन्हें रो लेने का भी अधिकार नहीं है। उसकी हीन दशा पर घरके तो क्या उसके पति देव को भी उस पर तरस नहीं आता। आये कैसे जब पुरुष के वे संस्कार हों तब न? पुरुष समाज ने अपने बामांग के लिये भी "आत्मौपम्येन सर्वत्र समं पश्यति योऽर्जुन" के भगवद् वाक्य की अवहेलना करके केवल व्यक्ति गत स्वार्थ को ही अपना लक्ष्य मान लिया है। जब तक स्त्री से व्यक्ति गत स्वार्थ सिद्ध होता है तब तक वह खूब मान पाती है। उसको खिलाने पिलाने वस्त्रभूषणों से उसे सजाने की पूरी फिकर की जाती है परन्तु ज्योंही उससे व्यक्तिगत स्वार्थ छूटा कि वह निकम्मी तिरस्कार करने की चीज हो जाती है। यदि उसे संतान न हो या किसी असाध्य रोग से ग्रसित हो जाय तो उसके ऊपर दूसरी लानी लाजिमी हैं। ये सब बातें साधारण समाज की हैं, इनमें अणुमात्रभी असत्य नही पुरुषकी इस अज्ञानताने तो उसके इस स्त्रियोंके अस्तित्व का दिवाला ही निकाल दिया है। आज इनमें आत्म सन्मान का भाव छू तक नहीं गया है, संसार में इनका क्या स्थान है, इसका वे अर्थ ही नहीं समझतीं। इस अर्थ के समझने लायक उन्हें कोई शिक्षा ही नहीं दी जाती। दैववशात् अगर उनमें इस विषय की कुछ संधी पाई जाती है तो निरंकुश रीति रिवाजोंके कारण बड़ी बूढ़ी माताए उनकी उन्नति के पथमें बाधक हो जातीं हैं। अगर इस बात का पता उन स्त्रियों के पूर्ण ठेकेदार उन पुरुषों को लग गया तो वे अपनी माताओं बहनों के मिथ्या विश्वासों के अन्ध भक्त होने के कारण गृह कलह प्रारंभ कर देते हैं। ऐसी परिस्थितिओं के बीच फँसी हुई स्त्रियों के तप, त्याग, सयम, वीरता, धीरता, दृढ़ता, सन्तोष, सहन शीलता, प्रायः सभी गुण उनमें लुप्त हो जाते हैं। वे नारियोंचित शिक्षा से वंचित रहने के कारण अपने को दीना हीना अबला और न जाने क्या क्या, समझ बैठती हैं। उनमें ये भाव बुरी तरह घर कर गये हैं कि वे दुनिया में ना चीज हैं, उनकी सीमा की परिधि चूल्हे चक्की, संतानोत्पत्ति और खानेखिलाने तक है। शारीरिक दुर्बलता का इन पर पूरा प्रभाव है। यह बाल्य विवाह की पहिले हीं शिकार हो जातीं हैं, जिसने गुड़ियों के खेल अथवा माता पिता संबंधियों आदि के लाड प्यार के सिवा और कुछ जानाही नहीं। शिक्षा तो कहां, घर गृहस्थी के काम धन्धों से भी वह पूरी तरह वाकिफ़ नहीं हो पाती। दुनियां में क्या क्या होता है उसकी उन्हें खबर लगने के पहिले ही वे ससुराल भेज दी जातीं हैं। जहां उन्हें सभी नये और बिलकुल अपरिचित व्यक्तियों से पाला पड़ता है वहां के अनेक भार उनके सिर पर आ पड़ते हैं। पतिको अनुकूल बनाये रखने के लिये उन्हें प्रयत्न

शील होना पड़ता है। घर गृहस्थी के समस्त कामों में योग देना पड़ता है। स्वास्थ्य के लिये नाशक रूप परदा और दिखावटी लज्जा का पालन करके अपने बहूपने की लाज निबाहनी पड़ती है।

सूर्य, हवा, दिन की रोशनी, बड़ी २ स्त्रियां, यहां तक की घर के नौकरों के सामने भी मजाल क्या कि उनका पैर का पंजा भी दिख पड़े। दिन दहाड़े अपरियों छतों पर भी जाने की उसे मनाही है। इन सब बातों से उसका स्वास्थ्य तो विवाह के दूसरे दिन ही से बिगड़ने लगता है। फिर विवाह के खास उद्देश की पूर्ति नई बहू द्वारा शीघ्र ही हो जानी चाहिये। १ वर्ष ६ महिनें के भीतर उसे मातृत्व भार वहन करना ही होगा। इस कच्ची सुकमार अवस्था से वह इतना वृहत मातृत्व का भार भी उठाती है जिसके फल स्वरूप कच्चे, निर्बल, रोगी, निकम्मी संतान पैदा हुआ करती है और उन्में में खुद न संभलती हुई और न अपनी संतान को संभाल सकने के कारण जिस स्थिति में वह आजाती है वह आज छिपी नहीं है।

मानसिक निर्बलता तो उन में इतनी है कि जिस किसीने उनको चमत्कार या सिद्धाई आदि की बातें कहीं झट उसपर विश्वास कर लेतीं हैं। हर तरह के कल्पित देवी देवता भूत प्रेतादि की मानता बोलने और उनकी पूजा आदि करने में शक्ति समय और धन की बरबादी करने में जुट जातीं हैं। बहुत कुछ कहा सुनी करने पर भी वह अन्ध विश्वासों से बाज नहीं आती धूर्तों के धोखे में आकर मंत्र तंत्र आदि करवाती हैं, जिनसे अनेक तरह के अनर्थ होतें हैं। तेतीस करोड़ देवताओं के मौजूद रहते हुए भी अन्य धर्मावलम्बी पीरों कब्रों को धोंकतीं, मिन्नतें मना कर अपने पूर्वीय गौरव को मिट्टी में मिलाती हैं।

जहां वह प्रेम मयी वात्सल्यमयी जननी बन कर संतान को प्राणों से भी अधिक प्यार करती हुई उसके व अपने जीवन के मूल्य को समझती थीं वहां अब अपनी अज्ञानता के कारण उसे कुसमय में ही खो बैठती हैं। जहां वह अपने अपमान का बदला लेने के लिये साक्षात रण चंडी का रूप धारण कर लेती थीं तहां आज वह दया और सहानुभूति की मूर्ति बनकर भी अन्याय अत्याचार को चुप चाप सह लेती हैं। जहां वह ग्रहराज्ञी बन घर का राज्य सूत्र संचालन करतीं थीं तहां अब घर भर की सेवा करने पर भी वह अपना उचित पुरस्कार नहीं पातीं। आज वह अपने जन्म-जात गुणों को एवं उस अतीत वैभव को खो बैठी हैं। इसका एक मात्र कारण सदियों से घोर अज्ञान के अन्धकार में पुरुष समाज ने उन्हें डुबा रखा है।

अभी कुछ समय पहिले की आंखों देखी बात है कि जब असहयोग आन्दोलन में पूज्य बापू जी के आह्वान पर लाखों लोग आगे बढ़े थे उनमें अधिकांश मध्यम श्रेणी के ही पुरुष थे जिन्होंने अपनी प्राणों के बाजी उस स्वतंत्रता के यज्ञ में लगाई थी, उनमें हमारे यहां की निम्न श्रेणी की स्त्रियों की संख्या कुछ कम नहीं थी। उस समय उन्होंने अपने स्वयं सुखों पर लात मार कर पुरुषों का साथ दिया था, उन्होंने सरकार के जेल भर दिये थे। उन दिनों भारत के भिन्न २ प्रान्तों की सड़कों पर इनके जत्थे पड़ाव डाल दिया करते थें। इन्हीं स्त्रियों की चमकती कृति से उन दिनों कितने ही अखबारों ने अपने कालम रंग डाले थे। वेल्लूर जेल व अन्य जेलों। की दीवाले इनके तुमुल नाद से गूंज उठी थीं। उस समय इनकी केसरिया साड़ी के सैनिक पोशाक ने अनेक मुर्दा दिलों में जान फूंक दी थी। उस समय यह कोई नहीं कह सक्ता था कि इनमें वीरांगना लक्ष्मी बाई का खून नहीं है। रानी महामाया जैसी आत्म दृढ़ता नहीं है, ये स्वाभिमान की मूर्तियां नहीं, प्राचीन काल की गौरव गरिमा इन में नहीं झलकती। यह सब सहसा परिवर्तन उस राजनैतिक क्षेत्र में क्यों आ गया था इसका उत्तर यही है कि उस समय हमारे हर एक श्रेणी के मनुष्य में एक ही लगन थी, एक ही जोश था, एक ही धुन थी, एक ही ध्येय था। इन स्त्रियों को उस स्थिति तक लाने का कारण हमारा यही पुरुष समाज था और आज भी सामाजिक क्षेत्र में इस दयनीय दशा में उन्हीं स्त्रियों को रखे रहने का कारण भी यही समाज है। जो सभ्यता के इस युग में भी वह उनकी इस स्थिति को अवहेलना की दृष्टि से देख रहा है, क्योंकि आदि काल से स्त्रियों का उत्तर दायित्व पुरुष समाज पर ही निर्भर रहा है। जिन उच्च श्रेणी के लोगों ने स्त्री सुधार पर दृष्टि डाली है और उसे अमल में लाया है, वे अभी इने गिने ही हैं। सर्व साधारण के भावों में अभी बहुत कुछ परिवर्तन की आवश्यकता है।

स्त्री सृष्टि की निर्माता और संचालिका है, देवी शक्ति के समान संसार चक्र को चलाने में उसका खास हाथ है, उसके बिना संसार का छोटे से छोटा कार्य भी पूर्ण नहीं हो सकता। उसके बिना पुरुष भी पूर्णता को प्राप्त नहीं हो सक्ता। उसके बिना साधारण यज्ञ करने का भी पुरुषको अधिकार नहीं, फिर उसके पूर्ण सहयोग दिये बिना इतना बड़ा स्वतंत्रता का यज्ञ कैसे पूरा हो सकता है, जिसकी सफलता पर सारे भारत की स्वाधीनता निर्भर है। हमारा सच्चा सुधार तो तभी सफल होगा जबकि हमारी निम्न श्रेणी की स्त्रियां परिवर्तन शील युग के साथ अपनी भी करवट बदल लेंगी। जब तक हर एक पुरुष स्त्री का इस ओर हाथ न होगा हमारी उन्नति कभी न होगी। समाज सुधार का प्रश्न दोनों पर निर्भर है और इसका संबंध अनन्यो आश्रय है।

East or West-Health and Home

are women's tender care.

Half their lives are unsparingly given by women to tending, safe-guarding and administering to the health needs of the household and the welfare of the home. Everything should be done to lighten women's burden and lessen their cares.

Little's Oriental Balm accomplishes a double help to a world of tired womenfolk. As a proved remedy for the every day ills and the aches and pains of all the household, Little's Oriental Balm is a boon to the community and a blessing indeed to the anxious wife and mother. Keep **Little's Oriental Balm** always in the home, but beware of imitation Look for:—

(1) The Free Gift Packing containing a Free Tablet of the Jasmine Scented Oriental Soap.

(2) The world-famous Moon and Mosque design upon the familiar red packing.

(3) The directions for use being printed in blue and the Moon and Mosque on front printed in Blue and Red.

LARGE SIZE **contains a** ***FREE GIFT.*** **PRICE AS USUAL**

Made in India (Madras City) for Half a Century

LITTLE'S Oriental BALM

the World Renowned Relief for Aches and Pains

NOTICE **There is now a** ***Small Size*** **PRICE FOUR ANNAS**

TAMIL

ஸ்திரீ தர்மம் 1934-ம் ௵ மே மீ

போர்க்கோலம் பூண்ட பூவையர்கள்

I. சாந்த் பிபி

மிஸிஸ் மூர்த்தி

பெண்ணென்ற வார்த்தையைச் சொல்லும்போதே, சிலர் இழிவுபட நினைக்கின்றனர். மற்றும் பலர், திறமையற்றவர்கள், பேதமை வாய்ந்தவர்கள், கோழைத்தனம் படைத்தவர்களெனப் பகருகின்றனர். இன்னுமொரு சாரார் அடிமைகள், அடுப்பூதிகள், அடைப்பட்டு வீட்டிலேயே யிருக்கவேண்டியவர்களென அறைகின்றனர். ஆனால் 'பெண்'யென்ற பதத்தைப் பார்ப்போமாயின் 'அழகு', என்னும் அருள்மொழி பிறக்கின்றது. ஓர் இல்லமோ அல்லது கிராமமோ, பட்டணமோ, இராஜ்யமோ மேம்பட்டு விளங்கி முன்னேற்றமடைய பெண்களே பொறுப்பாளர். "ஆவதும் பெண்ணால், அழிவதும் பெண்ணால்", என்பதுபோல பெண் இன்றேல் உலகமில்லை. பெருமையும், அறிவும், ஆற்றலும், திறனும், திடகாத்திரமும், படைத்த நன் மக்களை ஈன்றளிக்கும் அன்னையரை, 'தனக்கென வாழா பிறர்க்கென வாழும் மங்கையரை, உலகம் மதியாது, இளம் பருவத்திலேயே கல்வி கேள்வி ஞானங்களை அனுபவிக்க ஒட்டாது "சம்சார", மென்ற படுகுழியிற் தள்ளி துன்புறுத்துகின்றது. அதே வயதுள்ள ஒரு ஆண் மகனை 24, 26, வயது வரையிலும் அவன் கல்வியை விடா முயற்சியாகக் கொண்டு வருகிறார்கள். அறிவிற் ஆண்களைவிட எவ்விதத்திலும் குறைவுபடாத பெண்களை, 18 வயது வரையிலும் கல்வியிற் தேர்ச்சிபெற வேண்டும் முயற்சி ஒவ்வொருவருஞ் செய்துவந்தால் இன்னும் அநேக நன்மைகளை உலகமடைய வதுவாகும். ஒவ்வொரு பெண்ணும் அறிவு வளர்ச்சியும் தைரியமும் படைத்தாலன்றி, நாட்டில் திறமையுள்ள ஆடவரைப் பார்ப்பதரிதாகும்.

மேலும் சுதந்திரமென்பது பெண்களுக்குக் கூடாதென்றும், எத்துறையிலும் அவர்கள் மேம்பாடடைதல் ஆகாதென்றும், மொழிகின்றனர். ஆனால் ஆண் மக்களுக்குள்ள சுதந்திரம் பெண்டிர்க்குமுண்டு. ஆண் பாதியானால் பெண் அதற்கு அடுத்தபாதியேயாவாள். பெண்களுக்குள்ள நீதிகளும், நியாயங்களும் ஆடவரையும் கட்டுப்படுத்தும். முன்னோர் சரிதங்களைப் பார்ப்போமாயின் உலகிற்காணும் எவ்விதத் துறைகளிலும் பெண்மணிகள் நன்மணிகளாக விளங்கியுள்ளார்கள். இராஜ்ய பரணத்திலும், யுத்தப் பயிற்சியிலுந் தேச சேவையிலும் ஈடுபட்டுள்ளார்கள். அரசி 'சம்யுக்தை,' 'அகல்ய பாய்' 'சாந்த்பீபி' முதலியவர்கள் போர்க்கோலம் பூண்டு யுத்தர் புரிந்து வெற்றிபெற்றதை சரித்திர வாயலாக இன்னும் கேள்கிறோம். சாந்த்பீபி தன் கணவனிறந்த பிறகும் எவ்வளவோ துன்பங்களுக்கிடையிற் இராஜ்யத்தைப் பரிபாலித்து வந்தாள். இவள் சரிதையைச் சற்று ஆராய்வோம்.

பூமகள் திலகமென விளங்கும் இப்பாரத நாட்டை பற்பல நாட்டார் கைப்பற்றி ஆண்டு வந்தனர். அதில் மகம்மதியர் காலத்தில் ஓர் பிராமணன் தன்

பம் சகியாது விந்திய மலைக்குத் தெற்கே ஓடிவந்து ஒரு இராஜ்யத்தை ஸ்தாபித்து "பாமினி"யென பெயரிட்டு, அதனை ஆண்டுவந்தான். பின்னர் 'அப்பாமினி' இராஜ்யம் சிதைந்து சில பிரிவுகளாயிற்று. அதில் ஓர் பகுதியான 'ஆமத்நகரை' "ஹுஸேன் நைஸாம்ஷா", என்னும் சுல்தான் ஆண்டுவந்தான். அவன் காலத்தில் அந்நகரம் சிறந்து விளங்கிற்று. இவ்வரசன் சிறு வயது முதற்கொண்டு படைக்கலம் பயின்று வீரதீரனாக விளங்கினான். அவனுக்கு ஒரு பெண் குழந்தை பிறந்தது. அதற்கு "சாந்த்பீபி", யென நாமகரணஞ் செய்தான். அச்சிறுமி உருவில் திருவே போன்றும் கல்வி கற்பதில் கலைமகள் போன்றும் வீரத்தில் பராசக்தி போன்றும் விளங்கினாள். அரசன் தன் அருமைக் கண்மணிக்கு பெண்களுக்குரிய கல்வியனைத்தும் கற்பித்தான். என்றாலும் அந்நங்கை படைக்கலப் பயிற்சி செய்வதிலும் வீரர் சரிதம் படிப்பதிலும் யுத்தம் செய்யும் விதங்களறிவதிலுமே கண்ணுங்கருத்துமாக யிருந்துவந்தாள். முதலில் அரசன் அறியாமலே வாள் அப்பியாசம் முதலியன செய்துவந்தாள். பின்னர் தன் தந்தையோடு தன் சகோதரர்களைப்போல படைக்கலப் பயிற்சியிற் பழக்க வேண்டுமென இரந்து கேட்டுக்கொண்டாள். மன்னனும் மகள் விருப்பத்திற்கு இணங்கினான்.

சாந்த்பீபி தன் மனோபாவனையால் பெரிய யுத்தங்கள் புரிவதாகவும், கோட்டைமதில்களை இடிப்பதாகவும், பல வேந்தர்களை வீழ்த்தி தான் வெற்றி பெறுவதாகவும், நினைந்து அகமகிழ்வாள். அம்பு தொடுப்பதிலும், குந்த மெறிவதிலும், அவளுக்கு ஆசை அதிகம். தன் தந்தைக்கேற்பட்டிருக்கும் பகையரசரை யொழித்து உலகம் புகழும் வீரலக்ஷ்மியாயிருக்க விரும்பினாள். எண்ணங்களிலும், பார்வைகளிலும் செய்கைகளிலும் வீரமே நின்று விருந்தூட்டும். அவ்வெண்ணங்களை நாளடைவில் கிரியாம்சயில் காட்டலானாள். முதலிற் 'நைஸாப்ஷா' அவள் எண்ணங்கள் சரியல்லவென்று நினைத்தாலும், அவள் வலிமையும் புத்தி சாதுரியத்தையும் படைக்கலத் தேர்ச்சியையும் பார்த்து அகமகிழ்ந்து ராஜ்ய காரியங்களையெல்லாம் தன் புதல்வியோடு ஆலோசனை புரிந்தே செய்துவந்தான்.

இளவரசியும் நாளுக்குநாள் எல்லாவிதமான வளர்ச்சியும் பெற்று அழகிய வடிவமைந்த அலங்காரக் கன்னிகையாக விளங்க ஆரம்பித்தாள். அப்போது அவள் வீரத்தன்மையையும் அழகையும் கண்டு காதல் கொள்ளாத இளவரசர்களில்லை. ஒவ்வொருவரும், 'சாந்த்பீபியை' மணந்துகொள்ள தூது ஓலை அனுப்பினர். தான் அன்புடன் வளர்த்த புத்திரிக்குச் சரியான வரனைத் தெரிந்தெடுக்கும் கவலையே அரசனது மனதை வாட்டிற்று. அக்கூட்டத்தில் பிஜப்பூர் சுல்தானாகிய 'அலி அடில்ஷா', அவளை மணக்க நினைந்து ஒரு தூதனுப்பினான். இதனால் நைஸாப்ஷாவின் மனம் நெருப்பின் வாய்ப்பட்ட புழுவெனத் துடித்தது. 'அலி அடில்ஷா', தைரியமும் படைவன்மையும், துணைவலியும் படைத்து விளங்கும் பகையரசனாவன். அவன் விருப்பத்திற்கு இணங்காவிடில் அகமத் நகர் அழிந்து போவது திண்ணமென நைஸாம்ஷா உணர்ந்தான். ஆனால் தன் செல்வியின் எண்ணமெவ்வாறிருக்குமோ வென எண்ணலானான். தான் தைரியமில்லாத கோழையெனக் கூறுவதுமிழிவு. ஒருக்கால் தன்னைத் தோற்கடித்து தன் புதல்வியை எடுத்துச் சென்றாலும் செல்லலாமென்ற பற்பல எண்ணங்கள் தோன்றி மறைந்தன. உடனே, ஒரேதீர்மானமாக சாந்தபீபி இருக்குமிடம் சென்றான்.

தைரியத் தையலான 'பீபி' தோழிகள் பலர் சூழ பூஞ்சோலையில் ஒரு சலவைக்கல்லின்மேலமர்ந்திருந்து நாலாபக்கமும் நறுமணம் வீசும் மலர்களும்

பக்ஷிகளும் நிறைந்த இயற்கை வளங்களைப்பார்த்து ஆனந்தித்துக் கொண்டிருந்தாள். திடீரென தந்தை வரவே, சட்டென்றெழுந்து உரிய மரியாதைசெய்து உட்காரவைத்தாள். அரசனும் கலங்கிய முகத்தோடு ஆசனத்திலமர்ந்தான்.

“அடுத்தது காட்டும் பளிங்குபோ னெஞ்சங்
கடுத்தது காட்டு முகம்”,
“முகத்தின் முதுக்குறைந்த துண்டோ வுவப்பினுங்
காயினுந் தான்முந் துறும்”,

என்று பொய்யா மொழிப்புலவர் புகன்றபடி தந்தையின் முகம் பார்த்து அவ்வாறிருப்பதற்கு காரணமென்னவென அறிய ஆசைகொண்டு அவரோடு வினவினாள்.

சாந்த் பீபி—தந்தையே! தாங்கள் இவ்வாறு வாடிய முகத்தோடிருக்க யான் புரிந்த தவறியாது அறியேனே?

நைஸாம்ஷா—கண்மணி! சில நாட்களாக உன் மணத்தைப்பற்றிய வெண்ணம் என்னை வாட்டி வருத்துகின்றது. பல அரசர்கள் தூதனுப்பியும் எல்லோரையும் மறுத்து அனுப்பிவிட்டேன்.

சாந்த்—அதுவே சரி. என் எண்ணமும் அவ்வாறே. மணம் செய்ய வேண்டுமென்ற அவாவுமில்லை. நான் அவ்விலங்காற் பூட்டப்படாது எனது நாட்டின் நன்மைக்காக ஆவி துறக்கவும் தயாராகயிருக்கிறேன். காலமுழுவதும் கன்னிகையாயிருந்து வீரச்செயல் புரிவதிலும், உயர்புகழ், யாதுளது? ஆனால் எதுவும் எல்லாம் வல்ல இறைவனருளேயாகும்.

நைஸாம்—மகளே! நீ கன்னிகையிருப்பது சரியன்று. பெண்கள் தக்க வயதில் அவர்களுக்குச் சரியான நாயகனையடைந்து இல்லறம் நடத்துவதே மேலாம். ‘இல்லறமல்லது நல்லறமன்று’, உன்னை மணக்க பண்ணுளாக நாடி வரும் அரச குமாரர்களை மறுத்தனுப்பிய காரணத்தை நீ அறிவாயேல் என்னைக் கோபியாதிருக்க வியலாது. சுயம்வரத்தில் நீ வரிக்க வேண்டிய கணவனை நானே தேர்ந்தெடுத்திருக்கிறேன். அது விஷயத்தில் உன் மனம் எவ்வாறோ? நான் தேர்ந்தெடுத்தவன் நமது பகைவனுகிய ‘அலி அடில்ஷாவே,’.

முதலில் பீபிக்கு வருத்த மேற்பட்டாலும் அதனை அடக்கி “தந்தை சொல் மிக்க மந்திரமில்லை” யென்பதை யுன்னி அரசனுக்கு ஆனந்தம் பொங்க, தனக்குத் தக்க கணவர் அவரே, ஆகையால் மணம்புரிய ஏற்பாடு செய்யலாமெனப் பகர்ந்தனள்.

(தொடரும்.)

ஊன்றி உணர்தற்குறிய உண்மைகள்

1 நாமே நமக்குத் துணையானால்
காடும் பொருளும் நற்புகழும்
தாமே நம்மைத் தேடிவரும்
சற்றுமிதற்கோ ரய்யமுண்டோ ?

2 நெஞ்சிற் கருணை நிறைந்தவர்க்கு
நேயம் கொண்ட நெறியோர்க்கு
விஞ்சும் பொறுமை யுடையவர்க்கு
வெல்லும் பகைகள் வேறுளவோ ?

3 உள்ளங்தேறிச் செய்வினையில்
ஊக்கம் பெருக உழைப்போமேல்
பள்ளம் உயர் மேடாகாதோ ?
பாறை பொடியாய்ப் போகாதோ ?

4 வாட்டும் உலகில் வழுத்தரிய
வாழ்க்கைத் துணையாம் மங்கையரை
ஆட்டும் பொம்மை அடிமைகளாய்
ஆக்கிவைப்ப தழகாமோ ?

5 ஜாதி ஜாதியென்று நிதம்
சண்டைபோட்டு மண்டைகளை
மோதி மோதி யுடைப்பதொரு
மூடச் செயலென்று ணரீரோ ?

6 காலா நதியின் கதியதனில்
கடவுளாணை காண்பீரேல்
ஞாலமீது சுகமெல்லா
நாளுமடைந்து வாழ்வீரே.

S. D. P.

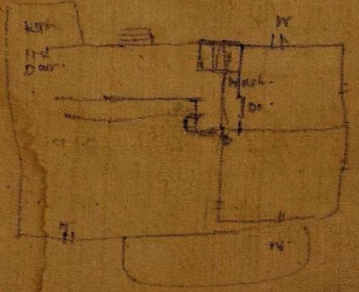

நமது உலகம்

மனைவி தேவையாயின் பாடவேண்டும்

இந்த ஆச்சரிய வழக்கம் கிழக்கு நேப்பாளிலுள்ள ஜனங்களிடையே இருந்து வருகிறது. அந்த வகுப்பினருள் எவனேனும் ஒரு ஆடவன் ஒரு பெண்ணை மணந்துகொள்ள வேண்டுமாயின் அவன், தான் விரும்பும் பெண்ணை அச்சமூகத் தலைவன் முன் கொண்டுபோய் நிறுத்தியதும் அவர் முன்னிலையில் ஏதேனும் பாட்டு பாடவேண்டும். அவன் பாடும் தோரணை தலைவனுக்குப் பிடித்தமாய் இருந்தால்தான் அப்பெண்ணை அவன் மணக்கலாம். இன்றேல் வேறொருவன் அதற்குப் போட்டி போடலாம்.

* * * *

பம்பாயில் வசித்துவரும் சகோதரி ஹாரிஸன் என்னும் ஆங்கில ஜாதியின் வீட்டில் மூன்று திருடர்கள் புகுந்து கொள்ளையடிக்க முயன்றபோது அம்மாது மூவரையும் தைரியமாக எதிர்த்துப் போராடியதுடன் உதவியை எதிர்பார்த்துக் கூச்சலும் போட்டாள், திருடர்கள் ஓடிவிட்டனர்.

* * * *

அலகாபாத்தில் சென்றமாதம் முதற்தேதியன்று கூடிய 'அகர்வால் மாதர்கள் மகாநாட்டில்' கலியாணத்துக்கு முன்பே ஆடவனுடன் பழக உரிமை வேண்டுமென்றும், விவாகரத்துக்கும், பொருத்தமற்ற வயதினர்க்கு செய்யப்படும் விவாகத்தைத் தடுக்கவும், மனைவியரை ஒதுக்கிவைக்கும் கணவன்மாரைப் பகிஷ்கரித்து வேறு விவாகம் செய்து கொள்ளவும், உரிமைகள் வேண்டுமென்றும் தீர்மானங்கள் நிறைவேற்றப்பட்டன.

* * * *

மோகர் என்னுமிடத்தைச் சேர்ந்த சுமார் பதினேழு வயதுள்ள கௌரி என்னும் பெயருடைய, ஜாட் வகுப்பைச் சேர்ந்த பெண், தீரத்துடன் கொள்ளைக்காரர்களை எதிர்த்துப் போராடி காயமடைந்து இப்போது ஆஸ்பத்திரியில் இருக்கிறாள். அவள் வீரத்தை அனைவரும் பாராட்டுகின்றனர்.

* * * *

பதினேழு வயதுள்ள ஒரு வெள்ளைப் பெண்ணைத் துன்புறுத்தியதற்காக மூன்று நீக்ரோ இளைஞர்கள் அமெரிக்காவைச் சேர்ந்த ஹேர்ணண்டோவில் தூக்கிலிடப்பட்டனர்.

* * * *

சென்னை மாம்பலத்திலுள்ள "சர் கெங்காராம்—விதவா—பவனத்தில்" நூறு விதவைகள் சேர்த்துக் கொள்ளப்பட்டதாகவும் அவர்களில் பலர் விவாகம் செய்து கொடுக்கப்பட்டு விட்டபடியால் மற்றும் சில விதவைகள் பவனத்தில்

சேர்ந்து கொள்ள இப்போது இடமிருப்பதாகவும் உதவிபெற விருப்பமுள்ளோர் தெரிவித்துக் கொள்ளலாமென்றும் சென்னை பிராட்வே 161, நெ. கட்டடத்திலுள்ள காரியதரிசி அறிவிக்கிறார்.

* * * *

வருஷ முழுவதினும் உற்சாகத்துடனும் தீவிரமாகவும் சதா வேலைசெய்து கொண்டிருக்கும் மாது சிரோமணி அமெரிக்காத் தலைவரான ரூஸ்வெல்டின் மனைவியே என்று துணிந்து கூறலாம். சென்ற ஒரு வருஷத்தில் அம்மாது 32 வாரங்கள்வரை மாளிகையை விட்டு வெளியிலேயே இருந்தும் 40 ஆயிரம் மைல்கள்வரை சுற்றுப்பிரயாணம் செய்தும் பொதுஜன நன்மைக்கான பல காரியங்களைச் செய்திருக்கிறார்கள். இவ்வளவு மும்முரமாக வேலைசெய்யும் மாது வேறு எவருமே இல்லை.

* * * *

'சுவிசர்லந்தில்' ஒரு விசித்திர வழக்கமிருந்து வருகிறது. அதாவது ஈஸ்டர் திங்களன்று மணல் சூழ்ந்த பிரதேசத்தில் நூறு முட்டைகளைப் பரப்பி அதைச் சுற்றிலும் நெருங்கிப் பல ஆடவரும் மாதரும் நடனமாடுகின்றனர். எந்த ஜோடி ஆடவனும் மாதும் அம்முட்டைகளின்மீது கால் வைக்காமல் சாமர்த்தியமாக நடிக்கின்றார்களோ அம்மாதும் ஆடவனும் உடனே கலியாணம் செய்து கொள்ளலாம். இந்த வழக்கம் பல நூற்றாண்டுகளாக இருந்து வருகிறது.

* * * *

லண்டன் ஆஸ்பத்திரியில் ஒரு குழந்தை பிறந்திருக்கிறது. அது பிறக்கும்போது ஒரு சிறிய வால் இருந்தது. இப்போது அது இரண்டு அங்குல நீளத்துக்கு வளர்ந்திருக்கிறது. அக்குழந்தையைக்காண திரளான ஜனங்கள் கூடுகின்றனர். இதனால் மனிதன் மிருகங்களிலிருந்தே வந்தவன் என்னும் உண்மை நிதர்சனமாகிறது என விஞ்ஞானிகள் கூறுகின்றனர்.

BAPALAL'S

DIAMONDS

JEWELLERY

GOLD & SILVER WARES

216, CHINA BAZAAR ROAD, MADRAS

Telegrams : ***86, Rue de Pelican ANTWERP*** **Telephone :**

"Necklace" —*Catalogue Sent Free*— **"2696"**

LOVELY WOMEN

Know the effect of emphasising their loveliness
by suitable wear of the latest designs of
sarees. In design, in quality, in
service and in satisfying our
customers we always give
the very best.

PAY US A VISIT AND SEE THE RANGE OF

CHARMING - - SAREES.

By Appointment to H. E. the Governor of Madras.

S. R. BALUSWAMY IYER & SONS,

83, Nyneappa Naick St.; P.T. Madras.
(Branch at Madura.)

TELUGU.

ప్రాచీన భారతాంగనలు.

(గతసంచిక శేషము)

పూర్వము భరతఖండమున ననేక రాజశిఖామణులు పాలించుచుండిరి. వారిలో నొక్క జనపాలుని కుమారిత సులభ. ఈమె చిన్నతనమున తండ్రియింట సకల విద్యల నభ్యసించెను. ఇప్పటి కాలమునందువలెగాక నా కాలమున నాడపిల్లలకును, మొగపిల్లలవలె సకల శాస్త్రపరిచయ మొసంగబడుచుండెను. నృత్యము, గానము, రాజనీతి, విలువిద్య ఇవన్నియు స్త్రీలకు పురుషులకును సమానముగా నేర్పబడుట వాడుక. అందును రాచబిడ్డలకవి వెన్నతో బెట్టినవి. ఇట్టివారిలో సులభ యొక్కర్తు. ఆమె సంగీత సాహిత్యమునందేగాక, అస్త్రవిద్యయందును నారిలేరెను. రాజనీతి కోవిద. రథగజాశ్వతురగారోహణములందు మిన్న. సకల శాస్త్రపారంగత. అంతయేగాక వేదవేదాంగములను శాస్త్రీయముగా నభ్యసించి వేదాంత రసానుభవము జవిజూచిన విదుషీమణి.

ఇటువంటి కన్యారత్నముం గాంచి తజ్జనకుం డామెకు తగిన వరు నన్వేషింపదొడగెను. దేశదేశములనుండి విద్యావిచక్షణులు, మదనమోహనాకారులు, సార్వభౌమబిరుదాంకితులు నగు రాజన్యశ్రేష్ఠులనేకులు సులభాకరగ్రహణ కుతూహలమున నేతెంచుచుండిరి. కాని యామె ప్రతివరుని స్వయముగా పరిశీలించి, అందు తనకెవ్వరు సాటిగాకపోవుటచే నెవ్వరి నంగీకరింపదాయెను. మీదుమిక్కిలి యామె మానసము తత్త్వజ్ఞాన జిజ్ఞాసయందు విలీనమైయుండెను. ఇట్లొకటి రెండేడులగుడు నామె తండ్రియానతిపడసి, సన్న్యాసము స్వీకరింపదలచెను. ఐహిక విషయములందామెకు చింతలుడిగెను. ఇంట దాసదాసీజనములు చేయు పరిచర్యలపై శ్రద్ధలేకుండెను. మజ్జనభోజన విహారణాదులందును పరాకుగలిగెను. ఇష్టజనాలాపములు సైతము యామె శ్రవణపుటముల జొరకుండెను. ఇట్లుండుటను జూచి, రాజామె మనోగత మెఱుంగగోరి యొకనాడామెతో నిట్లనెను.

రాజు :—తల్లీ! నీవు కొన్నిదినములనుండి, సర్వవిషయములందును పరాఙ్ముఖవైయున్నావు. ఎవ్వరితోను మాటలాడవు. చెలులతో నాడుకొనవు. ఆహార విహారములం దాసక్తిచూపవు. నీ మనోగతమెద్దియో తెలియజేయుము. నీయిష్టమును పూర్తిజేసెద.

సులభ :—తండ్రీ! మీ రక్షణయందున్న నాకేదియు కొఱతలేదు గదా! అట్లుండ నేను క్రొత్తగా కోరుకొను విషయ మేదియు లేదు.

రాజానన సమానసౌందర్యరాశియై నవయౌవనశోభితయై చెలరేగు తన ముద్దులకూతురు తన చెంత లజ్జితయై యిట్లు పలుకుచున్నదని తలచి యిట్లనెను.

అమ్మా! నీ మనస్సు నేనెఱింగితిని. నాచెంత లజ్జింపబనిలేదు. నీ కొఱకు దేశదేశముల నుండి రాజాధిరాజులువచ్చిరి. కాని నీ పాణిగ్రహణపాత్రులు గాకపోయిరి. అట్లని నేను విరమించితిననుకొంటివా లేదు. నీ కనురూపవంతుడగు వరు నన్వేషించుచునే యున్నాను. నీవు చింతింపవలదు.

సు:—తండ్రీ! అయ్యో, అది నా యాశయముగాదు. మీరు భ్రాంతిగా పొరబడితిరి. మీరను కొనినట్లు నాకు వివాహేచ్ఛలం బాసక్తి లేదు. నా మనము తత్త్వజిజ్ఞాసను గోరుచున్నది.

రా:—ఏమీ! అట్లయిన నీకు వివాహమక్కఱలేదా? (అని రాజు నిర్ఘాంతపోయి యడిగెను.)

సు:—అక్కఱ లేదు.

రా:—ఈ రాజ్యవైభవము, దాసదాసీ జనులు, రాజాధిరాజులకున్నన, సార్వభౌమ సర్వాధిపత్యము, ఇవన్ని వ్యర్థములేనా?

సు:—తండ్రీ! ఇంతేనా లోకమున పరాకాష్ఠ, దీనిని మించినదేదియులేదా? మన జీవితమిందు వృథబుచ్చుటకేనా భగవంతునిచే గల్పింపబడినది. తండ్రీ! చక్కగా నాలోచింపుడు. ఇవన్నియు వినశ్వరములు గావా? క్షణభంగురములా లేక యివి శాశ్వతములా?

రా:—అట్లయిన నీ యాశయమేమి?

సు:—మానవులే మహత్తర జ్ఞానముచేత శాశ్వత సౌఖ్యమనుభవింతురో దాని గోరుచుంటిని. భోగములవీడి సన్యాసము స్వీకరించి, తత్త్వజ్ఞానినై మన గోరెద.

రా:—తల్లీ! నీకిట్లనజనదు. నీవంటి సాటిరాజపుత్రికలను జూడవే. [illegible] నన్నును మీ తల్లిని జూచియైనను, నీ యాశయమును మార్చుకొనుము.

సు:—తండ్రీ! అట్లెన్నటికిని గాదు. క్షమింపుడు; తల్లిదండ్రులు, చెలులు చుట్టము లిహలోక వాంఛ గలవారికే గదా! జన్మమునకు సఫలత చేకూరనియెడల పుట్టనేల? నా మనోనిశ్చయము దృఢమైనదని మీ రెఱుగుదురు. సామాన్య జనులకు జేయు నుపదేశమువలన నాకేమి ప్రయోజనము. దయయుంచి నన్ను సన్న్యసింప ననుమతింపుడు.

రా:—నీ మనస్సునందు దృఢముగా నిశ్చయించితివా? తల్లీ! యౌవన మదము చెడ్డది సుమా. అది యెంతటి తపోధనునైనను, జితేంద్రియునైనను, లాగివేయును. మాయ బలముకలది. నీ యిష్టమునకెదురు నే సమ్మతించినచో—మనస్సు చంచలమైనదిగదా—సుశీలా—

సు:—తండ్రీ! మీ కేసంశయమును వలదు. మీ గర్భమున బుట్టితిని. మీ చెంత సకల కళల నభ్యసించితిని. నా జీవితమున కాధారము మీరలే. అట్లుండియు నామనో దృఢతను చక్కగా గ్రహింపలేరా? మీకుగాని కులమునకుగాని స్త్రీత్వమునకుగాని నాచే యెట్టికొఱత రాదని నేను సత్యముగా బలికెదను. అనుగ్రహింపుడు.

రా :—తల్లీ! సులభా! నీ వసమానధైర్యవతివి. ఆహా, నీకున్న మనోదార్ఢ్యము, సనక పరాశరాది ఋషులకును లేదు. నీ యాశయ మెఱింగినప్పుడే నాకమితానందము కలిగెనుగాని నీస్థైర్యము బరీక్షింపగోరి ప్రశ్నించితిని. నీ ఇష్టము పూర్తియగుగాక.

సు :—తండ్రీ! నేను ధన్యను.

అని సులభ సకల భోగభాగ్యములను మాని, బంధువుల పరిత్యజించి కాషాయ వస్త్రధారిణియై గేహమువీడి బయలువెడలెను. ఈయా దేశమనక, దేశమెల్ల గ్రుమ్మరుచు, తత్త్వార్థ జ్ఞానము బడసెను. తత్త్వవేత్తలతో సంవాదించుచు బ్రహ్మజ్ఞానులతో ప్రతివాదములు చేయుచు, భక్తుల కామోదము గలుగజేయుచు, విజ్ఞానవతియై విరాజిల్లసాగెను. ఆహా! సులభయొక్క వైరాగ్యమెంతఘనము.

ఇట్లు చరించుచుండ నామె యొక్క సమయమున రాజర్షియు, తత్వజ్ఞానియునగు జనకమహారాజును పరిశోధింపకలయునని తలంచెను.

సామాన్యముగా పురుషులకు వివేచనాసంపద యరుదు. ఎంత పండితులైనను, జ్ఞానులైనను, అనుభవశాలులైనను వ్యక్తుల పరిశీలించి సమగ్రముగ శీలము నిర్ణయించు శక్తియందు మాత్రము వారికి సామర్థ్యముచాలదు. కని పెంచి పెద్దచేసి, చిన్నప్పటినుండియు విద్యాబుద్ధులు గఱపి కంటికి రెప్పవలె గాపాడు తండ్రులుగూడా తన పుత్రులనుగూర్చి కొన్నిసమయముల నిర్ణయింపజాలరు. (సులభ తండ్రియే నిదర్శనము) స్త్రీలట్లుగాదు. సంభాషణమాత్రమున, దర్శనమాత్రమున వ్యక్తుల పరిశోధించి శీలనిర్ణయము చేయుటలో బహు నిపుణలు. సులభ జ్ఞాని యనబరగు జనక మహారాజును పరీక్షింపగోరుచుండెను. అప్పుడు, 'వెదుకబోయిన తీగ కాలిలో చుట్టుకొన్న'దన్నట్లు జనకమహారాజు సులభయొక్క మహత్త్వమును, సభయందలి తత్వజ్ఞానులచే విని, యామెను సందర్శింపగోరి, యామెను దోడ్తేర తగు జనముల బంచెను. సులభయు మదినెంతయు నానందించి విచ్చేసెను. జనక మహారాజామె కుచితోపచారములు సల్పి గౌరవించెను. ఆమెయొక్క నిరాడంబరవృత్తిని, రూపలావణ్యములను, బుద్ధి కౌశలమును, వైరాగ్య దీక్షయు, మృదువచనములును, గని యచ్చటివారందఱు నాశ్చర్య చకితులైరి. ఆహా! ఇట్టి పుణ్యశీల పావనవ్రతముందు వారెందరున్నను సాటిరే. చంద్రునిముందు చుక్కలేమిజేయును?

రాజర్షియగు జనకుండు సభగావించెను. వేదాంత విచారణ, పారమార్థిక తత్త్వము, నిత్యానిత్య బ్రహ్మ విచారము, శాస్త్ర చర్చ, యెల్లను సులభాగోష్ఠిని జరిగెను, సులభయొక్క ప్రజ్ఞా విశేషమునకు దృఢవైరాగ్యమున, వచశ్చాతుర్యమునకు ముక్కున వ్రేలిడనివారు లేరు. జనకుండెంతయు నానందించి మదిమెచ్చుకొనెను.

అంత నామె సకలదిగ్విదిత విజ్ఞాన దక్షుండను పేరువడసిన రాజర్షియగు జనకుని తత్త్వము పరిశోధింప నెంచి యొక చిన్న గమ్మత్తుచేసెను. సభవారందఱు తన భౌతిక శరీరమును ప్రత్యక్షముగ చూచుచుండిరి. ఉన్న తావునుంచి కదలలేదు, గాని జనకునిలోపల సూక్ష్మముగ ప్రవేశించెను. ఒకటి రెండు నిమిషములలో జనకుని మనస్సు చలింపసాగెను. విషయ వికారములు పొడసూపెను. తటాలున తనయందుగలిగిన మార్పునకు జనకుడచ్చెరువొంది కొయ్యబొమ్మవలె నిలచెను. మఱుక్షణమె తన

జ్ఞానదృష్టిచే గారణ మరసెను-గాని తచ్చేష్టితమునకు తగు నిమిత్తము నిర్ణయింప లేకపోయెను. అంత నాతఁడు కించిద్రోషముతో నిట్లనియె "సులభా! నీ మనోగత మెఱింగితిని. మహా వేదవేత్తలు నిను వేనోళ్ల బొగడుచుండిరి గాన నిను నా సభకు నాహ్వానించితి. నీవు సల్పిన తత్త్వగోష్ఠి విజ్ఞాన జనాహ్లాదమై బరగెను గాని, చూచితివే యబలయన నింతే, ఎంత సులభముగా లభ్యవైతివి? సులభా నామ మిప్పట్లు సార్థకమయ్యె. ఐనను, నన్ను తదితరునిగా భావింపకుము. నా చిత్తస్థైర్యము నీ వెఱుంగవు. వైరాగ్యలత నాయందత్యున్నతాగ్రమునకు బ్రాకిపోయినది గాన నీమాయకు జిక్కువాఁడను గాను, కావున నీ మనోరథ మీడేరజాలదు. నీదృష్టి వేఱొకచో మరల్చుకొనుము" అని పలుకగా నామె దరహాసితవదనారవిందయై యిట్లనియె.

"రాజర్షి శిఖామణీ! మేలు మేలు, నీయింగితజ్ఞానము నీ సభాసదులు మెచ్చుకొనదగినదే గాని మాబోటి యబలలు మెచ్చుకొనదగినదిగాదు. పోవును గాక, నేను చెప్పుచున్నదాని వినుము. నిన్ను పరీక్షింపదలచి నేను నీయందు ప్రవేశించితిని గాని వేఱొండు గాదు. నాకు యౌవనమంకురించినది మొదలు నేను నియతవృత్తిని జరించెద. నాతండ్రికి నాకోర్కె నెఱింగించి తదనుమతిని సన్న్యాసము స్వీకరించితి. దేశదేశములు దిరిగితి, తత్త్వవేత్తల, బ్రహ్మజ్ఞానులఁ రాజర్షుల నెందఱినో జూచితిని. అందఱిలో జనకునంత జ్ఞాని లేడని జనులు పొగడగా వింటిని. నీ సందర్శనానందము కలిగినది, గాని నీయందింకను లోపములున్నవి. జ్ఞానియగువాని కిష్టానిష్టములుగలవే. ఆతఁడు కామక్రోధము లెఱుంగునే మఱియు, నిన్ను పరీక్షింపదలంచి నేనొనర్చిన కార్యమును నీవు గ్రహింపవైతివి. సామాన్య కాంతవలె నన్ను పరిగణించితివి. శాంతమూర్తులను జ్ఞానులు నీవంటివారే? ఒక్క క్షణమున మనః చాంచల్యము, కోపము, వికారమునకు స్థానమైతి వదియు చాలును. నిన్నిక పరీక్షింప నక్కఱలేదు కాని సులభ నీవనుకొనినంత సులభగాదు సుమా! నీవనిన మాటలకు కినిసి యిట్లాడెద ననుకొనకుము. నీయంత మహాజ్ఞాని యిట్లు ప్రవర్తించుటదగునా యని నుడివితిని."

అని చెప్పగా జనకుఁడామె మాటలచే శాంత మనస్కుఁడై తలవాంచి మాటాడక యట్లే నాసీనుఁడైయుండెను. సభ్యులెల్ల సులభయాడిన వచనార్థము గ్రహించిరి. ఆమెయొక్క శాంతస్వభావమును మృదువచోధోరణిని, నిర్మల జ్ఞానవైరాగ్యమును గాంచి చకితులైరి. ఆమె మూర్తీభవించిన వైరాగ్యదేవతయో యన పుంజీకృత శాంతస్వరూపయో యన, నిర్మల తేజఃపుంజమో యన సభను విరాజిల్లెను.

తుద కామె కరుణారస మొలుక నిట్లనియె. "జనక మహారాజా! నీవు తెలియక నాడినందులకు వగవకుము. నీ పశ్చాత్తాపమున నిర్మాల్యుఁడవయితివి. జ్ఞానులకు సుఖదుఃఖము లెక్కడివి"? అని పలుక జనకుఁడు సభాసదులు వినునట్లనెను. "తల్లీ! సులభా దేవీ! నేనజ్ఞానవశమున నాడిన మాటల క్షమింపుము. నీ తత్త్వము సంపూర్ణముగ గ్రహించితి. ఆహా! ఎటువంటి సుజ్ఞానులు, జితేంద్రియులు, తపోనిరతులు, బ్రహ్మనిష్టాగరిష్ఠులును నీకు సమానులుగారు. మహామహిమోపేతవు వైరాగ్యదేవతవు."

అని పలుకగా విని సులభయానందించెను. సభయంతయు మేలు మేలనెను.

మండోదరి.

హిందూదేశముయొక్క దక్షిణాగ్రమందున్న కన్యాకుమారి కనతిదూరమున సింహళమను ద్వీపముకలదు. అది మహోన్నత ప్రాకారసౌధములతోడను నందనందనుని యానందవనమనదగు నుద్యాన వనములతోడను భూలోక స్వర్గమువలె కన్నుల కింపుగొలుపుచుండును. ఆ దేశమును చంద్రసేనుఁడను రాజవల్లభుఁడు రాజధర్మము తప్పక పరిపాలించుచుండెను. అతడు శత్రువర్గమునకు కుఠారము వంటివాడు. ధనుర్విద్యా విశారదుడు. అట్లుండియు సత్యసంపన్నుడు. నీతికోవిదుడు. కోపమిట్టిదని యెఱుగడనియే యనవచ్చును. అతనిభార్య గుణవతి. సాధ్వీకాభిధేయ. పరమ పతివ్రత. ఆమె తొలిచూలునందొక యాడుబిడ్డను కనెను. తలిదండ్రులు లాలితపు నతిగారాబముతో పెంచుచు నామెకు మండోదరి యని ముద్దుపేరు బెట్టిరి. ఆ బాలిక దినదిన ప్రవర్ధమానయై నవయౌవనలావణ్య శుభాంగి యగుటచే చంద్రసేనుడామెను నెనరుకుఁడగు వరుని కిచ్చి పెండ్లిచేసి యానందింపదలచెను కాని యా బాలికామణి కర్హుడగు వరుడెందును లభింపడాయెను. అది విని చంద్రసేను డపరిమితాయాసకలిత మానసుడైయుండ కొందరు వృద్ధ బ్రాహ్మణు లొకనాడతనిని సందర్శించి, మద్రదేశాధిపుని కుమారుడగు కంబుగ్రీవుడు సర్వవిషయములయందు నాబాలిక కనురూపుడు కావున వానికిచ్చి పెండ్లిచేసిననెడల విచారము తీరుననిరి. చంద్రసేనున కామాట లమృత తుల్యములవలె తోచినందున తత్క్షణమాతడావిషయమును తన భార్య కెరింగించి పుత్రిక యభిప్రాయమును దెలిసికొనుమనెను.

గుణవతి తద్వృత్తాంతమామె కెఱింగించెను. మండోదరి యా సంగతి విని యదరిపడి, "అమ్మా! మిమ్మిపుడు నాకు వివాహము చేయుడని యెవరుచెప్పిరి. స్వతంత్ర ప్రవృత్తిని తపమాచరించి స్వేచ్ఛాజీవన మొనరించుటను మాని సంసార బంధమున జిక్కి పరాధీనలై పడరానిపాట్లుపడి పరితపించుటయా జన్మసాఫల్యము. కావున నాకు వివాహ మక్కరలేదు. నాకు సంసారమందణుమాత్రమైనను మనసులేదు. సంసారపరవశులుగాక స్వతంత్రించి యెవరు తమ జీవయాత్రలను గడపుదురో వారే మోక్షార్హులను పండిత వాక్యమును వినియుండవా. కావున నేను కౌమార్యవ్రతము ననుష్ఠించుచు కాలము గడపెదను, నాకా మోక్షసుఖము వలయును కాని లౌకిక సౌఖ్య మక్కరలేదు. ఇదియే నా యభీప్సితము. నేను వివాహిత నగునెడల పురుషుని హృదయ గర్భితాభిప్రాయమును స్పష్టముగ కనుగొనగలనను నమ్మకమేమున్నది. అతడు పరకాంతాభిలాషి యగునేని, యనంతర మాదుఃఖమును వేరుగ జెప్పవలయునా, అప్పుడాతనిపట్ల హృదయాయాసము చేకూరును. గృహము దారుణ దుఃఖ పరంపరలకులోనై ప్రత్యక్ష నరకమగును. జీవితము నిరర్థకమగును, జన్మము విఫలమగును. వేయేల సంసార నిఘంటువునందు సుఖమను శబ్దమే లేదు. అందు ముఖ్యముగ స్త్రీవ్యక్తికి నిరంతరమందు విధ్యుక్తమైనది దుఃఖమే. సంసారసౌఖ్యము ఘోర జీమూతవాత పంచలన కల్లోలితరంగాంబునిధి నల్లలనాడుచుండు బుద్బుదమువంటిది. పూర్వమున ధర్మ నిరతుడగు ధృవభూపాలుని సోదరుడగు రాజన్యుడు పరమ సాధ్వీలలామయగు తన భార్యను కట్టుబట్టలతో నరణ్యమునకు వెడల బాపియుండుటను వినియుండవా. అంతటి యిడుముల కాభర్తయే గదా కారకుడు. ఆతడు దేశాంతరగతుడౌనెడల ప్రాపించుపరితాపము వర్ణనాతీతము. కర్మము చాలక పరలోకవాసుడాయెనేని యింకేమున్నది, యా భార్య జీవిత విశేషము

లానాటితో స్తంభీభూతములై యనంతరము జీవన్మృతవోలె నెందునకు పనికిరాక పడియుండవలసి నదేగదా. మీదు మిక్కిలి విధవయను నొక యశుభాభిధేయము నొసంగి మృగపక్ష్యాదులకన్న నధికముగ బహిష్కరింతురు. ఇంతకు కారణము పురుషవాంఛితమే కావున నాకు వివాహమే యక్కర లేదమ్మా"యనెను.

మండోదరిమాట కెదురుచెప్పుట కేమియును తోచక యావృత్తాంతమును గుణవతి చంద్రసేనున కెరింగింప కుమారికకోర్కె నుల్లంఘింపజాలక నాతడు వివాహ ప్రయత్నమును మానుకొనెను.

మండోదరి చెలికత్తియ లామె కుద్వాహాభిలాష కలిగించు నిమిత్తము కామజనకములగు విషయములెట్లు చెప్పినను, మండోదరి తన సహజవైరాగ్యభావమును విడువక తనతల్లి కెరిగించినట్లే వారికిని బదులు చెప్పుచుండెను. కోసలాధీశ్వరు డొకనాడా ప్రాంతమునకు సపరివారయుతుడై యరుదెంచి యొకనందనవనమున విడిసియుండెను. అతడందుండు తరుణమున మండోదరి యంతఃప్రాకార మధ్యోద్యానవనమునకు చెలికత్తెలతోగూడి పోయి పుష్పములను కోసికొనుచుండగా కోసలాధిపుడామె నవలోకించి మన్మథ పిశాచావేశోన్మాదపరవశుడై యామె సింహళావనీశుని కుమారితయగు మండోదరి యని యెఱింగి యామె నెట్లైన తనను వివాహమాడున ట్లొనరింపవలయునని పరిచారికాధ్యక్షురాలి కెఱింగించెను, కాని యామె హితవాక్యములు మండోదరి వైరాగ్యాశయము నణుమాత్రమేనియు మరలింపజాలదాయెను. తుద కావిధమున నా కన్యామణి యాజన్మాంతము భౌతిక మాయావ్యామోహ దుర్బంధమునకు చిక్కక విరాగిణియై యుగ్రవ్రతమాచరించి జగన్నుత యశోవిశాలయై విరాజిల్లెను.

శారద.

(గతసంచిక శేషము)

V

మోహనరావిప్పుడొక్కొకరోజున రాత్రి యింటికరుదెంచుటయే లేదు. తల్లియడిగిన నాటకమనియో స్నేహితునియింట విందనియో సాకులు చెప్పుచుండెను. అతని తల్లి వృద్ధురాలైయున్న కారణమున నతడు చెన్నపురి జేరిన సంవత్సరములోపుగనే కాలధర్మమునొందెను. ఇంక యింట శారద తప్ప యింకెవ్వరును లేరు. గాని శారదయందాతనికి పూర్వమంత మక్కువలేకుండెను. ఉదయమందు పార్టీలతోడను మధ్యాహ్నము కోర్టు సాయంతనమేదో యొక పనిమీదను దినముగడుపుచుండెను.

తల్లి గతించుటకు పూర్వమెటులుండినను గతించినతరువాత యాతని చర్యపూర్తిగా మారిపోయెను. అతనిని జూచి యామె దినదినమును భీతిజెందుచుండెను. పూర్వమువలెగాక నాతడు సిగరెట్లను త్రాగ మొదలిడెను—అది దురలవాటని యామె చెప్పినచో నది శృంగారమని నుడువుచుండెను.

రాను రానాతనికి దురభ్యాసములన్నియు యలవడెను. ఇప్పుడాతడింట మిత్రులను జేర్చి బహిరంగముగా డబ్బుపెట్టి చీట్లాడుచుండెను. ఒక్కనాడైనను గెలుపనునది లేదనియే చెప్పవచ్చును. వీనికి తోడు దుస్సహవాసములు మెండై త్రాగుటయు, సానికొంపల జొరబడుటయుకూడ తటస్థించెను. ఒక్కొక్కమా రాతడు పరాయిగ్రామమని పేరు బెట్టి రెండు మూడు దినములవర కింటికి వచ్చుటలేదు.

ఆ దినములందు బజారులంలోని బాకీదారులింటికివచ్చి "మోహనరావుగా రున్నారా? యని ప్రశ్నింప నూర లేరనినచో" కొందరు బజారులో చూచితిమనియు మరికొందరు కోర్టులో చూచితిమనియు నుడువుచుండిరి.

శారద వీనినన్నిటిని విని చాల భయపడుచుండెను. ప్రేమమయుడగు మోహనునకీ దుస్సహవాసము లేల? ఊరియందుండియు యింటికి రాకుండుటేల? ఈ బాకీదారులెవరు? అని తనలో తాను వితర్కించుకొనుచుండెను. శారదకీతని చర్యలు తెలియని కారణమున నిష్కారణముగా నిందలు మోపి సద్గుణ సంపన్నుడగు నాతని మనస్సు బాధింపరాదని తలంచి యూరకొనుచుండెను.

VI

రాత్రి పన్రెండు గంటలాయెను. మోహనరా వూరియందుండియు యింటికి రాలేదు. "ఉదయమున కాఫీ త్రాగి వెడలినవాడింతవఱకును యింటికిరాని కారణమేమని" శారద తన గదిలో నొక సోఫామీద కూర్చుని తన మగని చర్యల నొక్కొక్కటి తలంచుచుండెను. శారదకు ప్రస్తుతము సుఖమనునది లేదు. పూర్వమువలె మగనితో ప్రియాలాపము లాడుటకు వీలులేదు. పూర్వమువలె సముద్రతీరమునకుపోవు నాశలేదు. పూర్వమువలె నాతడు మనసిచ్చి మాటలాడక కొరకొరలాడుచుండెను దీనికేమి కారణమని తలపోయుచుండెను.

ఇంటనున్న గడియారము రెండు గంటలు కొట్టినది. క్రింది వాకిలి తలుపులు ఎవరో గట్టిగాతట్టిరి. శారద విని చాల భయమందెను. అయినను మోహనుడేపైన వచ్చెనేమోయని ధైర్య మూని మేడదిగివచ్చి తలుపుతెరచెను. తోడనే మోహనరావు గోచరించెను. అపుడామె యానందమునకు మేరలేదు. మోహనరావు లోనికివచ్చి మేడ మెట్లను మెల్ల మెల్లగా నెక్కుచుండెను. పాపము నాడు మధురసమెక్కింత యెక్కువైన కారణమున స్మృతి తప్పుచుండెను. అట్లే ప్రాణములు బిగబట్టి పైకిబోయెను. ఆయనవెనుకనే శారదకూడ పోవుచుండెను. ఆమెకేదియో దుర్వాసన వేయుచుండెను గాని అది మగని మహిమయని గ్రహించలేదు. మేడ యెక్కుటయే తడవుగా నాతడు మొదలునరికిన వృక్షముమాడ్కి నేలపైబడెను. శారద యా దృశ్యమును చూచి యాశ్చర్యమొంది యాతని దగ్గరకుపోయి యుపచారములు చేయ ప్రయత్నించెనుగాని యుపయోగము లేదని తెలిసికొనెను. ఆ దుర్వాసనంతయు తన భర్త ప్రతిభ యనియే కనుగొనెను. ఆతడు మధురసమును గ్రోలియుండుటవల్ల మైకమువచ్చెనని గ్రహించెను. ఆహా యామె దుఃఖమునకు మేరకలదా? చిన్నతనమందు మోహనుడేవిధముగానుండి యిప్పుడేవిధముగామారెను. పరమపావనుడనియు సద్గుణగరిష్ఠుడని యెంచినవానికీ దురభ్యాసము లేమి? ఈ త్రాగుడేమి యని కన్నీరు మున్నీరుగా నేడ్చుచు నా రేయియంతయు నతనిప్రక్కనే కూర్చుని గడపెను.

ఉదయ మాఱుగంటలకు శారద మేడ దిగివచ్చి మగనికి దంతధావనమునకు పరికరముల నేర్పరచి తాను కాఫీ తయారుచేసి సిద్ధముగా కూర్చొనెను. మోహనరావు పైకమువదలి మేల్కాంచి మేడ దిగివచ్చి దంతధావనముచేసి లోనికివచ్చినంతనే శారద కాఫీ పాత్రల నాతనికందిచ్చెను. అతడు కాఫీ త్రాగి సుఖాసీనుడైనంతనే యించుక ధైర్యమువహించి,

శా:—ఏమండీ, ఒంట్లో సుస్తీగానున్నదా?

మో:—ఏమీ లేదు హాయిగానున్నది.

శా:—మిమ్ములను స్వతంత్రించి యొక్కంత బ్రతిమాలెదను. మీరా మధురసంబును వదలివేయుడు.

మో:—సరే లే.

అనిచెప్పి పైకిపోయి దుస్తులను ధరించి బయటికి వెడలిపోయెను. శారద వంటజేసి మగనికై నిరీక్షించి మధ్యాహ్నము 2 గంటలకు భోజనముచేసెను. రాత్రికూడ భోజనమునకు రాలేదు. దానితో నామెకు మగనిపై పూర్తిగా ననుమానము జనించెను. క్రిందటిరాత్రివలె గాక యీమారు 10 గంటలకే యాతడింటికివచ్చెను. తలుపు తెరచినంతనే యామెకు ముగ్గురు మనుష్యులు దృగ్గోచరులైరి. యామె నిర్ఘాంతపోయి నోటిమాటలేక చూచుచుండెను. మోహనరావు నిరువురు మనుష్యులు మోసికొనివచ్చి చావడిలోని సోఫాలో పడవేసి వెడలిపోయిరి. క్రిందటిరాత్రికంటె నిది యధికము. నాటినుండియు శారద మగనిని యీ దురభ్యాసమును మానవలసినదనియు నింటనే యుండవలయునని వేధింపసాగెను. తన విషయముల జోక్యము కలుగజేసికొనుటచే నామెకు తిట్లు దెబ్బలుకూడ ప్రారంభమాయెను.

VII

మోహనరావునకు శారదయనిన యమిత అసహ్యముగానుండెను. ఆమెతో మాట్లాడుట యనిన చీదరగానుండెను. పూర్వమువలెగాక నాతడు దుస్సహవాసముల పూర్తిగాలోనైపోయెను. శారద మగని దుర్వ్యాపారములు బాగుగా తెలసిన తరువాత నాతని నాదుర్వ్యసనములనుండి తొలంగ బ్రతిమాలుచుండెను. గాని యింతడామెమాటలను లెక్కసేయునా. కొన్ని దినములుపోయిన తరువాత మిత్రులను తన యింటికే రావించి యక్కడే చీట్లాడుటయు మధ్యమధ్య సారాయి త్రాగుటయు బహిరంగముగా మొదలుపెట్టెను. శారదకు మనో వ్యాధి యధికమయి అన్నము తినుట మాని రేయింబవలు విలపింపసాగెను. కంటికి నిద్రయనుమాటయే మరచెను. ఆమె యెంత చెప్పినను యాతడు చెవిని బెట్టుటలేదు. దీనితో నామె యారోగ్యము చెడి మంచముపట్టెను. నాలుగైదు దినములు గడచెను. జ్వరము తీవ్రముగా గాయసాగెను. మందులొకటిలేవు సరిగదా వచ్చి చూచుట గూడ లేదు. యింట సహాయముచేయువారు లేరు. పిలచిన పలుకువారు లేరు. చనిపోయిన అత్తగార్నిగూర్చియు చిన్నతనమందు పెంచిన తల్లిదండ్రులనుగూర్చి తలంచి విలపింపసాగెను.

మోహనరావునకు శారదకు జబ్బుగా నున్నదని తెలిసినను యామెకు మందిప్పించవలయునని గాని చివరకు చూపవలయుననిగాని తోచక యింటికేరాకుండెను. యింటికి వచ్చినచో, ఒక్కసారి ముఖము చూపవలయునని దాసి దానిచేత కబురు చేయుచుండెను. కాని యాతడామాటల నాలింపక యింటియందామెయుండుట అల్లరియు ఆటంకమనికూడ తలంచెను ఒకనాడీసంగతి వారి స్నేహబృందము మధ్యకేగా వారు చాలావిధము లాలోచించి యామెను తమ మార్గమునుండి తప్పించినగాని నిరాటంకముగా నుండదని తలంచి "యామె నొకరేయి సముద్రమున బడద్రోచి"నచో యింక "యింటిమాట యెత్తనవుసరముండదని" నుడివిరి. మంచివాడయ్యు దుర్మార్గముల జొరబడిన మోహనరావున కాయాలోచన బాగుగా సరిపడెను. ఆ యుద్దేశముతోడనే సాయంత్రమింటికి వచ్చెను.

శారద రోజంతయు స్పృహతప్పి పడియుండి అప్పుడే తెలివివచ్చి కండ్లు తెరచెను. పాపమామెకు యింటిలో పనిచేయు దాసితప్ప యింకెవ్వరు కానరాలేదు. వెంటనే దాసిని మోహనరావు రాకనుగూర్చి ప్రశ్నింప "యొక్కమారు రావలయునని కబురుపంపెను. దాసిపోయి యామాటలను నుడివినంతనే ఏమనుకొనెనో గాని మోహనరావు మేడమీదికిపోయి శారద పరుండిన గదిలోనికి పోయిచూచెను. శారద బహు చిక్కిశల్యమై ముఖమున కంటియుండెను. అతడుగదియందు ప్రవేశించినంత కాయామె యొక్కింత లేవబోయి వెనుకకు పడెను. కొలదినిమిషముల తరువాత.

శా:—నాథా మీరాక నాకెంతయు నానందముగా నున్నది. నా శరీరము నిమ్మళించినట్లుగా నున్నది. ఒక్కమారు నాప్రక్కన కూర్చుండుడు.

మో:—సరే నీకేమి కావలయునో చెప్పుము. నాకొరకెందులకు కబురుచేసితివి.

శా:—ఆహా ఏమికాలమహిమ ఒక్కమారు "నా చెరనను కూర్చుండరాదా? అక్కట నా ప్రాణములు పోవుచుండినను నామీద దయరాదా? నాయందింత యుపేక్ష కలుగుటకు నేనేమి చేసితిని నాయందు తప్పున్న దండింపరాదా నాయందు ప్రేమలేకున్నను దినమున కొక్కమారైన నన్ను పలుకరింపరాదా నాథా—జ్వరముచే బాధపడుచు దిక్కుమాలినదానై పోవలయుననా?" యని దుఃఖించెను.

మోహనరావు అక్కడ నాకొనికికివంక చూచుచుండెను. యింతలో శారదకు మరల స్పృహతప్పెను. దాసి యాయనతో "యామె యెల్లప్పుడతని నామస్మరణయే చేయుచుండెనని" నుడివెను. కొలదికాల మచ్చట నేమియు పలుకక వెడలి పోయెను.

VIII

ఆనాడు మోహనరావు సాయంత్ర మింటికొచ్చియు ఎచ్చటికిబోక యింటనే యుండెను దాసి యాతనిమనస్సు తిరిగినది సంతసించెను—చీకటి పడినతోడనే యాతడు దాసినిపిలచి "నేనీ రాత్రి యామెను చూచెదను నీవు పోవలసినదని" చెప్పి పంపివేసెను. రాత్రి పదిగంటలు కావచ్చెను చీకటిగానుండెను—అతని కాదినము చాల క్రొత్తగా నుండెను. మనస్సు పరిపరివిధముల బోసాగెను. ఒకటి రెండుసార్లు భార్య గదిలోనికి బోయి చూచెను. యామెకు స్పృహయేలేదు. యా రాత్రి యీమెను జలాశయమునవదలుట కేర్పడినదినము. యాతనికేలకో గాని యామె నొక్కమారు చూడవలయునని తలంపుదయించెను. వెంటనే యాతడు మేడపైకిబోయెను. శారదట్లే పడియుండెను దీపములేదు. వెంటనే యాతడు దీపమును వెలిగించెను. ఆ వెలుగులో శారదముఖము నాతడు బాగుగా వీక్షింపగలిగెను. ఆహా చిక్కి శల్యమైనను ఆమె సౌందర్యము తగ్గలేదు. అంత నప్రయత్నముగా నాతడు ఆమె మంచముమీద కూర్చుని యామె శిరమును రెండుచేతలతో పట్టుకొని యదేపనిగా చూడసాగెను యాతని హృదయ మప్పుడమితవేగముగా కొట్టుకొనుచుండెను. యాతనిమనస్సు బాహ్యప్రపంచమును వీడిపోయెను. యశ్రువులు మెల్లమెల్లన స్రవింప నారంభించెను. యాతడదేపనిగా చూచి మరల యామెను పరుండజేసెను. ఇంతలో నాతనికి వీధితలుపెవరో తట్టినట్లు తోచెను.

యాతఁడా గదిని వీడి గబగబ క్రిందికి దిగిపోయి తలుపు తెరచెను. తోడనే యాతనికి యిరువురు మనుష్యులు కాన్పించిరి. వాకిట నొక మోటారుబండిమీద నుండెను. అంత వారిలో నొకడు.

1. మోహనా సిద్ధముగా నున్నావా. మోహనరావు మరల బాహ్యప్రపంచమున ప్రవేశించిన కారణమున "అంతయు సిద్ధమేనని" నుడివెను. అంత నా ముగ్వురును కలసి పైకిబోయిరి శారద కిలోకమే తెలియదు. వారు ముగ్వురు నామెను పట్టి తీసికొనివచ్చి బండిలో పడవైచిరి. యిల్లుతాళము వైచి మోహనరావుకూడావచ్చి బండెక్కెను. అచిరకాలముననే వారు సముద్రతీరమునచేరి వారికై ప్రత్యేకముగా నియోగింపబడిన నావను చేరిరి. సముద్రతీరమున నా చీకటియందు కెరటముల "హోరను" ధ్వనితప్పలు లేమియు శబ్దములేదు. అందరు నా నావపై నాసీనులైరి పడవవాండ్రా నావను కొలది సేపటిలో నొక రెండుమూడు ఫర్లాంగులు తీసికొనిపోయిరి. అచ్చట వారామె నెత్తి జలాశయమున బడవైచి మరల తిరిగి యొడ్డు చేరిరి.

IX

చంద్రసేనుఁ డిప్పుడు బి. ఏ. పరీక్షయందు తీర్ణుడై ప్రస్తుతము చెన్నపురియందే కాపుర మేర్పరచుకొని సుఖముగా కాలక్షేపము చేయుచుండెను. తరుచుగా నాతఁడు రాత్రులందు భోజనమైన తరువాత వెన్నెల రాత్రులందు సముద్రతీరమున చాలరాత్రివరకును గడుపుటలవాటుగలదు. అట్లే ఆ నాటిరేయి చీకటిపోయి వెన్నెలవచ్చు సమయమునకు నీటియొడ్డున షికారు చేయుచూ తనలోతాను, కూనరాగములు తీయుచుండెను. అతఁడు కొంతసేపు షికారు చేసియు మరికొంతసేపు సముద్రమును తేలియాడు కెరటముల సౌందర్యము నాకేరాజితో కలిపి వర్ణించుచు తన్మయత్వము నొందుచుండె ననుటకు సందియములేదు. ఆవిధముగా నాతఁ డాలోచించుచుండ యా కెరటములపై నాతనికేదియో తెల్లనివస్తువు కొట్టుకొనివచ్చుచున్నటులు కన్పించెను.

అతఁడు తదేకదృష్టితో నావైపే చూచుచుండెను. కెరటముల ననుసరించి యా పదార్థము లకు వెనుకకు బోవుచుండుటయు మరియొక కెరటమునకు ముందుకు వచ్చుటయు తటస్థించుచుండెను. కొలది నిముసము లట్లుగడచిన తరువాత యాతనికదియొక మానవ కళేబరమని యనుమానముదయించి వెంటనే యాతఁడు సముద్రమున జొరబడి యీదసాగెను. యాతని దురదృష్టమున నాకెరట మా కళేబరము నొక్కింతలోనికి లాగినకారణమున యాతనికి కష్ట మెక్కువాయెను. అట్లే యాతఁడు శక్తికొలంది యీది యా కళేబరమును దానియొడ్డునకు యీడ్చుకొనివచ్చెను. అప్పటికి రాత్రి పండ్రెండుగంట లావచ్చెను. యొడ్డుచేరినంతకా యదియొక స్త్రీశవమని తలంచి యనుమానముతీరక చేతినాడిని పరీక్షింప యామె సజీవయని గుర్తింపగలిగెను. తోడనే యాతఁ డామెను మోసికొనివచ్చి రోడ్డుపై తనకై వేచియున్న యశ్వశకటమునందుంచి యింటికి తీసికొనివచ్చెను.

యిల్లు చేరినంతనే యాతనిభార్యయగు శ్యామల భర్తవలన జరిగినదంతయు విని యామెకు మంచి దుస్తులను కట్టి యొక గదియందు శయ్యనేర్పరచి యందామెను పరుండచేసెను. వెంటనే యాతఁడొక డాక్టరును తీసికొనివచ్చి చూప నాతఁ డేదియో యౌషధమొసంగి వెడలెను.

పాపము భార్యాభర్త లిరువురు కష్టమనితలంపక రాత్రియంతయు నామెకు యుపచారము చేసిరి. యామె శరీరమున జ్వరము తీవ్రముగానుండెను స్పృహయే లేదు. ఆహారము పోవుటలేదు మందు మాత్రము పట్టిపోయుచుండిరి. వారము దినములు గడచినను కండ్లు తెరువలేదు. పిచ్చి పిచ్చి మాటలప్పు డప్పుడు మాట్లాడుచుండెను. చంద్రసేనున కామె బ్రతుకునో బ్రతుకదోయను దిగులుతో అన్ని పనులు మాని యామెయొద్దనే కూర్చుండెను. ఆవిధముననే పదునైదు దినములుకూడ గడచెను. అందరిం కామెనుగూర్చి నిరాశచెందిరి, ఆమె ఎవరో కనుగొనుట ఎట్లు? దినములిట్లు గడచుచుండెను. క్రమ క్రమ

ముగా జ్వరము కొంత తగ్గెను. అటు తర్వాత నొకనాడు కండ్లు తెరచి చూచెను. ఆనాడా దంపతులు పొందిన యానంద మేమని చెప్పగలము. యీమె శారదయని వేరుగా నుడువవలయునా?

X

శారద కండ్లు తెరచి నలుదెసలు పరికించి చూచెను. ఆమె కొకచెంత చంద్రసేనుడును మరియొక ప్రక్క శ్యామలయు మంచముపై కూర్చునియుండిరి. యీ ప్రదేశమంతయు నామెకు నూతనముగా నుండెను. యామె మెల్లన స్వరముతో "నే నెక్కడ నున్నా"నని యడిగెను. వెంటనే చంద్రసేనుడు. "భయములేదు స్నేహితుల యొద్దనే యున్నావ"ని బదులు చెప్పెను. తరువాత నామె క్రమముగా జ్వరముపోయి యారోగ్యము చేకూరుట కొక నెల దినములు పట్టెను. యీ దినములలో తన తండ్రినిగూర్చిగాని భర్తనుగూర్చిగాని యొక్క మాటైన చెప్పలేదు. చంద్రసేను డెన్నిసారులో ఆ విషయ మెత్తియుండెనుగాని ప్రయోజనము లేకపోయెను. ఆమె యారోగ్యము చేకూరిన తరువాత క్రూరుడై సముద్రమున బడద్రోచినను భర్తకంటె సంహారకుడు లేడని తలంచి యాతనిని కనుగొన ప్రయత్నింప యుద్దేశముతో నుండెను. శ్యామలా శారదలిరువురునుకూడ భేదములేక వదినా మరదలి వరసలను పిలుచుకొనుచుండిరి. చంద్రసేను డామెను తన సొంత సోదరివలెనే చూచుకొనుచు ఆమెకు కొరతలేకుండ చీరేలనుగాని నగలనుగాని అవసరమని తలంచిన వెంటనే కొని యిచ్చుచుండెను.

యిన్నివిధముల సౌకర్యములు జరుగుచుండినను మనస్సునందు విచారము మాత్రము పోదాయెను. ఆమె విచారమును చూచి శ్యామల యెన్నిమారులో "వదినా? ఎందుకమ్మా విచారముగా నుందువు. చచ్చి బ్రతికితివి గదా? యిట్లు విచారించి మరల ఆరోగ్యము చెడదా? నీ మనస్సులోని విచారము చెప్పినచో, దాని విషయము మా అన్నగారాలోచించెదరు. యిట్లు నీ మనస్సులో పెట్టుకొని కుళ్లుటయెందుకు."

అని బ్రతిమాలినను ఆమె యొక్కింతయైనను కనిబుచ్చలేదు. ఆమె దినమున కొక సారి పత్రికను మాత్రము చదువుటయు మిగతా దినములలో కూర్చుని గడుపుచుండెను.

యిట్లారు మాసములు గడిచెను. ఒకనాటి తెనుగు పత్రికయందు "రామకృష్ణాశ్రమమున బీదలకు సహాయము చేయుటకు మనుష్యులు కావలయును. స్త్రీ పురుష భేదములు లేవు. భోజనము పెట్టి బట్టల నిచ్చెదము."

అని ప్రచురించిరి. ఆ ప్రచురణము శారద నేత్రముల నాకర్షించెను. అచ్చటకు పోయి తనకు శక్తి గలిగినంతవరకు బీదలకు సహాయముచేసి ముక్తిమార్గము బొందవచ్చునను యుద్దేశ ముదయించెను. ఒకనాడా యుద్దేశమును శ్యామలా చంద్ర సేనులకు చెప్పెను. గాని వారిరువురామె నట్లు వదలుటకొప్పుకొనలేదు. గాని యామె దినదినము పీడించిన కారణమున చంద్రసేను డామెను తన బండియందే కొనిపోయి ఆశ్రమాధికారితో మాటలాడి యామెకని సదుపాయము లేర్పరచి వలసినంత ద్రవ్య మొసగెదనని చెప్పి యామె నచ్చట దిగవిడచెను.

XI

శారద యట్లా యాశ్రమమున చేరి వుదయము సాయంత్రము అచ్చటగల బీదలకు అన్నము పెట్టుటయు, యక్కడగల రోగులకు సేవచేయుటయు చేయుచుండెను. ఆమె సాయంత్రము వేళ రోగులమధ్య కూర్చుని వారలకు మంచి మంచి కథలు చెప్పుటయు భక్తిరసమగు పాటలు పాడియు వారల మనస్సున కానందము కలుగజేయుచుండెను. శ్యామల చంద్రసేనులు వారమున కొకసారి యామెను చూచిపోవుచుండిరి. ఆశ్రమవాసులందరామెనుగూర్చి కనొల్ల పొగడుచూ చాల మర్యాదతో చూచుచుండిరి.

యిట్లుండ నొకనాటి సాయంకాలము ఆశ్రమవాసులు కొందరొక మనుష్యుని మోసికొని వచ్చిరి. వాని శరీరమంతయు రక్తమయముగా నుండెను. వారాతనికి గాయములకు మందు వేసి కట్లు కట్టిరి.

శారదా సమాచారము నడుగగా నతడు త్రాగి బండిక్రిందపడెననియు ఒళ్లు అంతయు గాయములు తగిలెననియు చెప్పిరి. వెంటనే యామె యాతడు పరుండిన గదిలోనికి పరువిడిచూచెను. ఆహో ఆమె ఆశ్చర్యమునకు మేరలేదుకదా? ఆ దురదృష్టవంతుడు మోహనుడే! గుర్తించినను ఆ సమాచార మెవరికినీ తెలియనీక అందరి రోగులవలెనే గాక యాతనియెడ యొక్కింత యధికముగా శ్రద్ధ వహించుచుండెను. ఆతనికి గాయము నిమ్మళించినను బలహీన కెక్కువై క్షీణించుచుండెను.

అతడు బ్రతుకుట కష్టమని తలంచి యాతనిని తన చరిత్ర నుడువవలసినదని ఆశ్రమాధికారి కోరెను. అతడు హీనస్వరముతో తన వివాహము ముందర నారాయణరావును కలసికొనుట మొదలు తానామెను సముద్రమునబడద్రోయుటయు, తర్వాత కొంతకాలమునకు తన ఆస్తి అప్పులవాండ్రు తీసికొనుటయు ఆస్తిపోయినంతనే తన మిత్రులు తన్ను విడనాడుటయు అదిగా వివరించెను.

“ఆహో నా యిల్లాలి నెంత పనిచేసితిని. నిష్కారణముగా నామెను రాత్రివేళ జబ్బులో తీసికొనిపోయి జలాశయమున బడద్రోచితినే భగవంతుడు” నన్నూరక విడుచునా. ఆహో ఆపరమపావని యెక్కడనున్నదో కదా యీ దుర్మార్గుడింక బ్రతికి యేమి ప్రయోజనము.” అని విలపింపసాగెను. అంత వారందరాతని నోదార్చి వెడలిపోయిరి. శారద యప్పటినుండి యుపచారము చేయుచుండెను. యాతడు జీవించునో లేదోయని యామె కన్నీరు మున్నీరుగా నేడ్చుచుండెను. ఆశ్రమవాసు లెవరేని చూచిన బాగుండదని శాంతించుచుండెను.

ఆశ్రమవాసులందరు నామె రోగులకు చేయు యుపచారములకు చాల సంతసించుచుండిరి. అట్లే యామె యజ్ఞాతవాసమున కాలము గడుపుచుండెను. గాని చంద్రసేను డీమెను కనిపెట్టుచునే యుండి యామె నొకనాడు నిజము వచింపవలయునని వేడ నామె యాతడు తన భర్తయగు మోహనరావని యాతని కృత్యములన్నిటిని జెప్పెను. చంద్రసేను డామెస్థితికి చింతించి “శ్యామలతోగూడ వెడలి మోహనరావునకు మరణము తప్పెను. ప్రస్తుత మాతడు శరీరము స్వస్థతనొంది కొన్నిదినము లచ్చటనే విశ్రాంతిబడయుచుండెను. తన కుపచారములు చేసిన స్త్రీ నెక్కడనో చూచియుండవచ్చునని తలంచుచుండెను ఒక్కొక్కప్పు డామె శారదయే యౌనని తలంచినను, తన హస్తములతో జలాశయమున విడచిన కారణమున కాదని తలంచుచుండెను. అయినను అంత వినయవిధేయతలతో మెలంగువా రుండుట రుదుగాన యామె వృత్తాంత మరయ నిశ్చయించెను.

ఒకనాటి సాయంత్ర మామె బీదలకును రోగులకును భోజన పదార్థముల నిడి యాతనికై ఫలముల నొక పళ్లెరము నిడికొని వచ్చుచుండ యాతడు తోటయందలి యరుగుపై నుండుటచూచి అచ్చటబోయి యా పళ్లెరము నా ముందపెట్టి భుజింపవేడెను. యాత డామెనుగాంచి నిలువంబడి, “మీరిట్లు నాకుపచారములుచేసి నన్ను బ్రతికించినందుకు నేను ఋణము తీర్చుకొనలేను.

శా:— బదులుకొరకు చేయలేదు. యిది నా విధి అయిన కారణమున చేసితిని నాకేకాక యీ యాశ్రమవాసులందరికట్లేయుండురు.

మో:— అయినను కోపగించుకొనకుడు. మిమ్ములను చూచినప్పటినుండియు మీ చరిత్ర వినవలయునని యున్నది.

శా:— నాచరిత్ర కేమిగాని మీదారాపుత్రాదు లెక్కడైన నున్నచో మా యాశ్రమాధికారివారికి కబురుచేయుము. వారితోగూడ మీ రిక్కడింక కొంతకాల ముండవచ్చును. పాపము మీకొరకు వారెంత విలపించుచున్నారో గదా?

మోహనరావు నిట్టూర్పువిడచి, "అమ్మా నన్నా ప్రసంగ మడుగవలదు తలంచినంతనే గుండెలు తరుగుకొని పోవు నా క్రూరత్వముగూర్చి ప్రశ్నింపవద్దు. నాభార్య-యింకెక్కడి శారద చేతులార!.... యని కన్నీరు రాల్చెను.

శా:— యామె సజీవియై యుండెనేమో కనుగొంటిరా?

మో:— ఎవరి నడుగవలయు చేయవలసినది నేనే చేసితినిగదా అయినను నడిసముద్రమున బడి బ్రతుకుటయా?

శా:— బ్రతికియుండిన మీరామెను చేకొందురా?

మో:— తప్పక-ముమ్మాటికి.

శా:— నిజమే? మరల పూర్వమువలె సంచరింపరుగదా?

మో:— నిజముగా- మీకు తెలిసిన చెప్పుడు యిప్పుడేపోయి యామె పాదముల త్రాకి మన్నింప వేడెదను. తొందరగా చెప్పవలెను. నా హృదయ మాగటలేదు.

శారద వెంటనే తానుధరించిన కాషాయాంబరములను తీసి నిజరూపమును చూపెను. చక్కని చీరతో పూర్వపు శారద యాతనిదృష్టి నాకర్షించెను. మోహనరావు కొయ్యవలె నిలువబడెను. "నీవా శారదవు. శారదవా. శారదవా" యని పిచ్చివానివలె మెదలిడెను.

యింతలో యచ్చటికి శ్యామల చంద్రసేను లిరువురు నరుదెంచిరి. జరిగిన వృత్తాంతమంతయు తెలిసికొని చంద్రసేను డాతనికి "తా నెట్లు శారదను రక్షించినదియు, నా మెజబ్బునుగూర్చియు, ఆశ్రమమున చేరుటయు నాతనికై విలపించుచుండుటయు మొదలుగా నన్నియు నుడివి యాతని సంతుష్టుం జేసెను. మోహనరావామె పాతివ్రత్యమునకును యుదార స్వభావమునకును శ్యామల చంద్రసేనుల సహాయ్యమునకు బొగడెను.

తర్వాత చంద్రసేను డావృత్తాంతమును ఆశ్రమాధికారికి చెప్పి శారదను తీసికొనిపోవుట కనుజ్ఞబడసెను.

ఆ రాత్రియే శ్యామల చంద్రసేనులును, శారద మోహనులు చంద్రసేనుని యింటికి బోయిరి. చంద్రసేనుడు వారి ననేకవిధముల గౌరవించి మర్యాద చేసెను.

మోహనరావు కొన్ని దినములకు మరల ఆఫీసు నేర్పాటు చేసికొని శారదతో గూడ కాపుర మేర్పరచుకొని పూర్వపు దినములు మరచునట్లుగా సుఖించుచుండెను.

చంద్రసేనుడు శారదా మోహనులను పండుగలకు పిలచియు, నూతన వస్త్రముల నిచ్చియు నిజ సోదరిలేనికొరతను తీర్చుకొనుచుండెను.

Printed and Published by D. Manickam, at Payne & Co., 17, Mount Road, Madras.